

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

Nr 7/2019

ISSN 1731-030X

W numerze:

Joanna Derlatka

Ustalenie przez komornika majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela

Ireneusz Kunicki

Wybór formy złożenia wniosku, termin do podjęcia czynności, uzyskiwanie informacji i pouczenie uczestników przez komornika. Komentarz do art. 760, 761 i 763¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych

CURRENDA

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Miesięcznik

KOMITET REDAKCYJNY:

REDAKTOR NACZELNY

Prof. zw. dr hab. Sławomir Cieślak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Prof. zw. dr hab. Janusz Jankowski – prawo postępowania egzekucyjnego

Dr Tomasz Banach – prawo dotyczące ustroju samorządu komorniczego

REDAKTOR PROWADZĄCY I JĘZYKOWY

Mgr Magdalena Ruzicka – język polski

SEKRETARZ REDAKCJI

Mgr Magdalena Ruzicka

RADA NAUKOWA

PRZEWODNICZĄCY

Prof. zw. dr hab. Janusz Jankowski

CZŁONKOWIE

Prof. dr Elena Borisova

Prof. zw. dr hab. Andrzej Jakubecki

Prof. dr hab. Vytautas Nekrošius

Prof. dr Vladimir Yarkov

Dr Tomasz Banach

Dr Anna Barańska

Dr hab. Michał Krakowiak

Dr Rafał Łyszczek

Dr Mariusz Sorysz

LISTA RECENZENTÓW CZASOPISMA

Prof. Natalie Fricero

Prof. nadzw. dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Prof. zw. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Prof. nadzw. dr hab. Izabella Gil

Dr hab. Andrzej Jarocho

PPE znajduje się na liście czasopism punktowanych MNiSW z wynikiem 6 punktów.

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesieniem na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę, autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do dokonywania w nadesłanych tekstach skrótów, poprawek stylistycznych, językowych i interpunkcyjnych, wprowadzania śródtytułów, a także innych zmian, niemających jednak wpływu na ich zawartość merytoryczną. Tezy zawarte w artykułach stanowią wyraz poglądów autorów i nie muszą odzwierciedlać poglądów Redakcji.

Nakład 600 egz.

Sopot 2019

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1731-030X

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

e-mail redakcji: ppe@currenda.pl

Sekretarz redakcji: Magdalena Ruzicka

Kontakt mailowy do red. prowadzącego: magdalena.ruzicka@currenda.pl

tel.: 664 962 310; 58 550 38 75

www.sklep.currenda.pl

www.currenda.pl/przegląd

W NUMERZE:

ARTYKUŁY

- 7   **Ustalenie przez komornika majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela**
Determination by the Bailiff of Property Allowing for Satisfying the Creditor
dr Joanna Derlatka, adiunkt w Zakładzie Prawa Cywilnego i Prawa Pracy WPAiZ Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach; adwokat
- 33   **Właściwość komornika sądowego w toku egzekucji z nieruchomości – zagadnienia wybrane**
Jurisdiction of a Judicial Officer in the Execution of Real Estate – Selected Issues
Monika Dziewulska, doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk; asesor komorniczy
- 51   **Rola Krajowego Rejestru Zadłużonych w instytucji upadłości konsumenckiej**
The Role of the National Debtor Register in Consumer Bankruptcy
Agnieszka Gębczyńska, doktorantka w Katedrze Prawa Karnego WPiA Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

KOMENTARZE

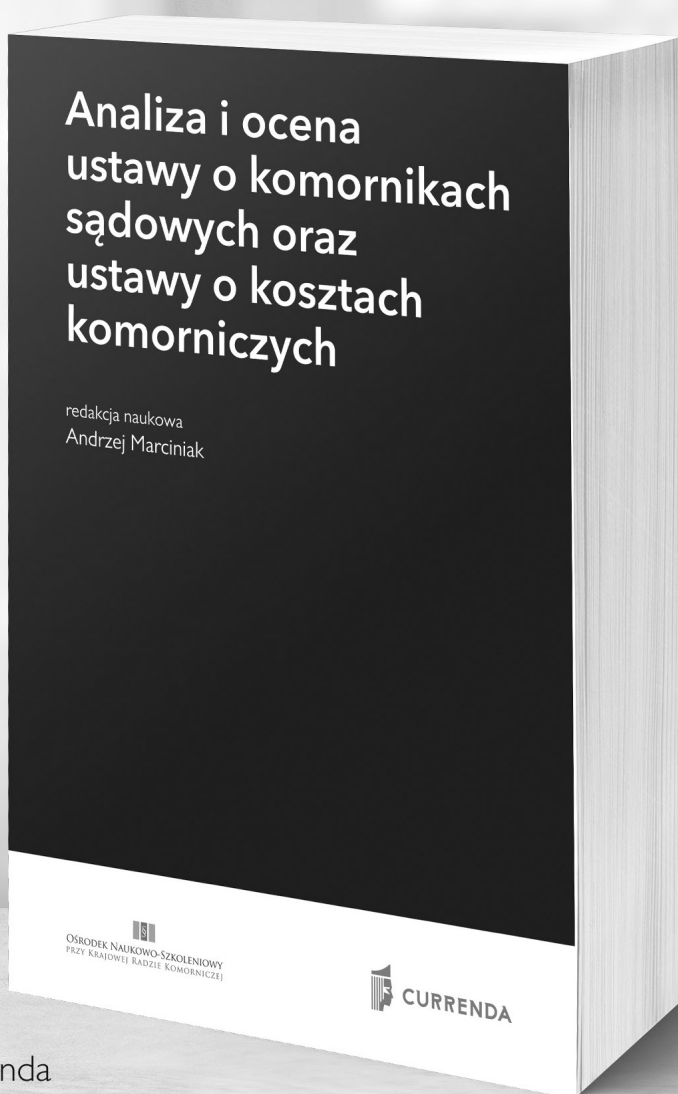

- 67   **Wybór formy złożenia wniosku, termin do podjęcia czynności, uzyskiwanie informacji i pouczenie uczestników przez komornika. Komentarz do art. 760, 761 i 763¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych**
Selection of the Form of Submitting an Application, Time Limit for Taking Action, Obtaining Information and Instructions From the Participants by Bailiff. Commentary to Articles 760, 761 and 763¹ of the Code of Civil Procedure as Amended by the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs
dr hab. prof. UŁ Ireneusz Kunicki, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

Wszystko, co powinieneś wiedzieć o nowych ustawach!

redakcja naukowa

Andrzej Marciniak

Nie zwlekaj i odwiedź
stronę Wydawnictwa Currenda

www.sklep.currenda.pl

STRESZCZENIE **Ustalenie przez komornika majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela**

Z dniem 1 stycznia 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych. Dokonała ona nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie sądowego postępowania egzekucyjnego, w tym również przepisu art. 801 k.p.c. W nowym stanie prawnym, jeżeli wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji albo uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskaże majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, komornik z urzędu: 1) ustala majątek dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji lub rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną; 2) wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku.

Na podstawie art. 801 § 1 k.p.c. komornik nie wzywa zatem obecnie dłużnika do złożenia wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji. W aktualnym stanie prawnym samodzielne ustalenie majątku dłużnika stanowi obowiązek komornika, wyrażony wprost w przepisie ustawy. W niniejszym artykule dokonano oceny założeń nowelizacji art. 801 k.p.c. oraz znaczenia tej zmiany w praktyce.

Słowa kluczowe: egzekucja sądowa, ustalenie majątku, wykaz majątku, wyjawienie majątku, efektywność egzekucji, wyjaśnienia dłużnika

-----

SUMMARY **Determination by the Bailiff of Property Allowing for Satisfying the Creditor**

On 1st of January 2019 the Act dated 22nd of March 2018 on court bailiffs came into force. It has amended the Code of Civil Procedure in the area of court enforcement proceedings, including the provision of art. 801 of the Code. In the new legal status, if a creditor or the court that orders enforcement ex officio or an authorised body seeking enforcement fails to identify the property that makes it possible to satisfy the creditor, the court enforcement officer shall ex officio: 1) determine the debtor's property to the extent known to him from other ongoing proceedings either on the basis of publicly available sources of information

or registers to which he has access by electronic means; 2) request the debtor to submit a list of property.

Based on Article 801 § 1 of Code of Civil Procedure, the court enforcement officer do not request the debtor to submit any other explanations necessary to conduct enforcement. In the current legal status, the determination of the debtor's assets is a bailiff's obligation expressed directly in the provisions of the Code. This article presents the evaluation of the amendment to art. 801 of Code of Civil Procedure and the importance of this change in practice.

Keywords: *judicial enforcement, determination of property, list of property, disclosure of property, effectiveness of execution, debtor's explanations*

Ustalenie przez komornika majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela

1. Wprowadzenie i uwagi *de lege lata*

Problematyka aktywności komornika w zakresie pozyskiwania informacji o majątku dłużnika nie jest w nauce prawa zagadnieniem nowym¹. Niemniej jednak nowelizacja sądowego postępowania egzekucyjnego, przeprowadzona na mocy ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych², obowiązująca od dnia 1 stycznia 2019 r., czyni zasadnym pogłębienie dotychczasowej dyskusji w zakresie objętym tytułem niniejszego opracowania. *Ratio legis* tej nowelizacji wyraża potrzebę zwiększenia efektywności egzekucji sądowej oraz nałożenia na komorników nowych obowiązków podejmowanych z urzędu dla realizacji tego celu.

¹ Zob. m.in. F. Zedler, *Projektowane zmiany przepisów o postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, pod red. K. Markiewicza, Warszawa 2011, s. 155; I. Kunicki, *Poszukiwanie majątku dłużnika za wynagrodzeniem*, PPE 2009, nr 6, s. 123; J. Urban, *Zlecenie poszukiwania majątku komornikowi i nakazanie przez komornika złożenia wykazu majątku. Zmiany wprowadzone Ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. z dnia 7 września 2015 r., poz. 1311), NC 2016, nr 7, s. 42; S. Dalka, J. Świeczkowski, *Pozyskiwanie informacji o majątku dłużnika – prawo czy obowiązek komornika?*, PPE 2003, nr 11–12, s. 5 i n.

² Dz.U. z 2018 r., poz. 771 ze zm.; dalej: KomSądU.

Zgodnie z brzmieniem art. 801 § 1 k.p.c., jeżeli wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji lub uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskaże majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, komornik z urzędu: 1) ustala majątek dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji, albo rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną; 2) wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku.

Przed datą wejścia w życie wspomnianej nowelizacji przepis art. 801 k.p.c. pozostawał w ścisłym związku z art. 761 k.p.c. Drugi z tych przepisów dawał komornikowi kompetencję do żądania od uczestników postępowania wyjaśnień, zaś jego konkretyzacja dokonywana w drodze art. 801 k.p.c. kierowała żądanie wyjaśnień jedynie w stronę dłużnika. Wyjaśnienia te były ponadto ograniczone przedmiotowo w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia egzekucji. W aktualnym stanie prawnym, w świetle art. 761 § 1³ k.p.c., organ egzekucyjny może żądać od: 1) organów administracji publicznej, 2) podmiotów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej, 3) organów podatkowych, 4) organów rentowych, 5) banków, 6) spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, 7) zakładów ubezpieczeń lub zakładów reasekuracji, 8) podmiotów prowadzących rachunki papierów wartościowych, wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi³, 9) spółdzielni mieszkaniowych, 10) wspólnot mieszkaniowych, 11) innych podmiotów zarządzających lokalami, 12) biur informacji gospodarczej, 13) innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Przy ustalaniu powyższego – znowelizowanego – brzmienia tego przepisu nie usunięto dotychczasowego uprawnienia

³ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2286 ze zm.

komornika do żądania od uczestników postępowania (w tym również dłużnika) złożenia wyjaśnień⁴. Jak wynika z nowej – aktualnej – treści art. 761 § 1 k.p.c., organ egzekucyjny może żądać od uczestników postępowania złożenia wyjaśnień. Ich zakres przedmiotowy należy wyklądać szeroko, bowiem wspomniany przepis nie zawęży ich jedynie do zakresu niezbędnego do prowadzenia egzekucji.

Powracając do relacji przepisów zawartych w art. 761 i art. 801 k.p.c., *prima facie* dostrzegalna jest rezygnacja z obowiązku komornika, jakim było wezwanie dłużnika do złożenia wyjaśnień. Innymi słowy, w razie ziszczenia się okoliczności faktycznych przedstawionych w hipotezie art. 801 § 1 k.p.c., komornik nie ma już obecnie uprawnienia do żądania od dłużnika złożenia wyjaśnień. Wiadomości, które komornik może uzyskać od dłużnika w omawianej sytuacji, będą pochodziły z tego źródła danych, jakim jest wykaz majątku składany przez dłużnika na żądanie komornika.

W stanie prawnym sprzed 1 stycznia 2019 r. komornik wzywał dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji dopiero wtedy, gdy wierzyciel, sąd albo organ nie wskazał majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia. Założeniem zmiany brzmienia art. 801 k.p.c. jest zwrócenie uwagi na fakt, że komornik częstokroć jest w stanie samodzielnie ustalić majątek dłużnika, przy wykorzystaniu posiadanej wiedzy o tym majątku lub możliwych do podjęcia działań, by majątek ten odnaleźć w sposób niezwłoczny. Nowe, aktualne brzmienie art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. może budzić pewne wątpliwości, czy przesłanką wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku jest wcześniejsze samodzielne poszukiwanie majątku dłużnika przez komornika. Wątek ten zostanie rozwinięty w dalszych rozważaniach.

Wprowadzenie obowiązku poszukiwania majątku dłużnika przez komornika z urzędu ma na celu ograniczenie nieprawidłowości, które

⁴ Pojęcie informacji niezbędnej do prowadzenia egzekucji wyjaśniał też SN w wyroku z dnia 6 kwietnia 2006 r., IV CSK 6/06, M.Prawn. 2006, nr 9, s. 458.

pojawiały się na gruncie instytucji poszukiwania majątku za wynagrodzeniem. Rodzi się zatem pytanie o granicę pomiędzy realizacją przez komornika obowiązkowego poszukiwania majątku w trybie art. 801 § 1 k.p.c., a poszukiwaniem tego majątku na zlecenie wierzyciela. Należy sądzić, iż granicę tę wyznacza nowe brzmienie art. 801² k.p.c. Zgodnie z jego treścią, wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika, jeżeli w drodze czynności przewidzianych w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. nie udało się ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie dochodzonego świadczenia. Poszukiwaniem majątku nie jest realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761 § 1 pkt 1–6 k.p.c. Redakcja instytucji zlecenia poszukiwania majątku nie jest jednak trafnie, a tym samym precyzyjnie, przeprowadzona. W doktrynie wskazuje się, iż zlecenie to jest możliwe dopiero po podjęciu przez komornika czynności zarówno w trybie art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c., jak i na podstawie art. 801 § 1 pkt 2 k.p.c. Do wniosku tego prowadzi poddanie łącznej wykładni przepisów art. 801¹ § 1 zd. 2 k.p.c. oraz art. 801² zd. 1 k.p.c.⁵ Intencją ustawodawcy jest bowiem ograniczenie dopuszczalności zlecenia poszukiwania majątku komornikowi przez wierzyciela. W tym miejscu należałoby także zaznaczyć, *a contrario* do ściśle wykładanego art. 801² k.p.c., iż poszukiwaniem majątku za wynagrodzeniem jest realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761 § 1 pkt 7–13 k.p.c. Konkluzja taka byłaby jednak zbyt daleko idąca, bowiem ustawodawca *expressis verbis* nie wprowadził jasnego rozgraniczenia przedmiotowego, jakie informacje są poszukiwaniem majątku na zlecenie wierzyciela, ograniczając się jedynie do określenia od strony negatywnej przedmiotowego zakresu czynności poszukiwania majątku dłużnika za wynagrodzeniem.

⁵ O. Marcewicz, *Pozyskiwanie informacji o majątku dłużnika w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2018, s. 583–584.

2. Wiedza o majątku dłużnika jako środek zaspokojenia wierzyciela

Nowe rozwiązanie przyjęte w art. 801 k.p.c. podkreśla szczególną rolę komornika jako gwaranta zaspokojenia praw wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym. Nałożenie na komornika obowiązku, by organ ten z urzędu ustalał majątek dłużnika, a ponadto, by działanie to poprzedzało wezwanie dłużnika do złożenia wykazu majątku⁶, powoduje przesunięcie na komornika ciężaru odpowiedzialności za skuteczność i powodzenie egzekucji. Przedmiotem stałej troski ustawodawcy jest dążenie do wprowadzenia – co prawda z różnym skutkiem i niepewną konsekwencją – rozwiązań, które mają za zadanie przyspieszyć egzekucję i zwiększyć jej skuteczność⁷, rozumianą również jako prawnoprocesowy instrument zapewniający skuteczność norm prawnych⁸, czy „sędno ochrony prawnej”⁹ wierzyciela. Podkreślając znaczenie zaspokojenia wierzyciela w drodze postępowania egzekucyjnego, w prawie niemieckim uznaje się natomiast istnienie roszczenia egzekucyjnego wierzyciela przeciw państwu, będącego gwarancją działania wymiaru sprawiedliwości¹⁰. H.F. Gaul, w powołaniu na znamienitych przedstawicieli niemieckiej literatury prawniczej, użył wręcz sformułowania, jakoby zarzut, że wierzyciel nie uzyskał zaspokojenia przy użyciu państwowych środków przymusu, był najcięższym z zarzutów, jakie można postawić postępowaniu egzekucyjnemu¹¹. Jak słusznie zaznaczył Z. Szczurek, realna możliwość zaspokojenia wierzyciela wiąże się ściśle z przepisami o gromadzeniu w postępowaniu egzekucyjnym informacji o stanie

⁶ Szerzej na temat wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku patrz: M. Mrówczyński, *Wyjawnienie majątku przed komornikiem sądowym* [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Zasadnicze kierunki zmian z 2016 roku*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2017, s. 326.

⁷ P. Pogonowski, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2007, s. 4.

⁸ A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 18.

⁹ H.F. Gaul, *Ochrona prawna w egzekucji w świetle podstaw konstytucyjnych i dogmatycznych*, PPE 2003, nr 1, s. 41.

¹⁰ *Ibidem*, s. 43.

¹¹ *Ibidem*, s. 53.

majątkowym dłużnika. Przepisy te jednocześnie stoją na straży efektywnego urzeczywistnienia norm prawa materialnego¹².

Mechanizmy procesowe umożliwiające komornikowi poszukiwanie i ustalanie składników majątkowych dłużnika zakładają ścisłą współpracę tego organu z podmiotami wskazanymi w art. 761 § 1 i § 1¹ k.p.c. Ponadto przewidziana jest instytucja wyjawienia majątku w trybie art. 913 k.p.c. oraz zlecenia poszukiwania majątku dłużnika za wynagrodzeniem (art. 801² k.p.c.). Mechanizmy te są zresztą konkretyzowane w drodze przepisów szczególnych, jak np. w przypadku: informacji stanowiących tajemnicę bankową pozyskiwanych przez komornika od banków¹³, informacji zawartych w aktach spraw podatkowych oraz o numerach rachunków bankowych posiadanych przez podatników¹⁴, danych zgromadzonych w Centralnym Rejestrze Podmiotów – Krajowej Ewidencji Podatników¹⁵, danych zgromadzonych na kontach ubezpieczonych i kontach płatnika składek na ubezpieczenia społeczne¹⁶, informacji w zakresie tajemnicy dotyczącej poszczególnych umów ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych¹⁷, danych zgromadzonych w centralnej ewidencji pojazdów¹⁸, danych zgromadzonych w krajowym zbiorze rejestrów, ewidencji i wykazu w sprawach cudzoziemców¹⁹,

¹² Z. Szczurek, *Wiedza o majątku dłużnika środkiem efektywnego – szybkiego i skutecznego zaspokojenia praw wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2009, t. XXI, s. 407. Na temat efektywności postępowania egzekucyjnego zob. też: J. Derlatka, *Zasada sprawnej egzekucji sądowej jako element efektywnego wymiaru sprawiedliwości*, „Zeszyty Naukowe KUL” 2017, nr 3, s. 119 i n.

¹³ Por. art. 105 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2187 ze zm.).

¹⁴ Por. art. 299 § 3 pkt 8 i § 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 800 ze zm.).

¹⁵ Por. art. 15 ust. 2 pkt 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 63).

¹⁶ Por. art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1178 ze zm.).

¹⁷ Por. art. 35 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 999 ze zm.).

¹⁸ Por. art. 80c ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1990 ze zm.).

¹⁹ Por. art. 450 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2094 ze zm.).

danych objętych tajemnicą służbową w rozumieniu art. 17 rozporządzenia 1227/2011²⁰, danych objętych tajemnicą zawodową w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych²¹, informacji gospodarczych²², danych stanowiących tajemnicę zawodową spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych²³, tajemnicę zawodową podmiotów dokonujących czynności związanych z obrotem instrumentami finansowymi²⁴ bądź działalnością funduszy inwestycyjnych²⁵.

Przed dniem 1 stycznia 2019 r. innym źródłem obowiązku informacyjnego był także art. 2 ust. 5 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, który to przepis nie został jednak powtórzony w KomSądU. Uprawnienie komornika do żądania informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, postępowania zabezpieczającego oraz wykonywania innych czynności wynikających z jego ustawowych zadań, w szczególności dotyczących stanu majątku oraz umożliwiających identyfikację składników tego majątku, zostało – jak należy przyjąć – zawarte w rozbudowanym art. 761 § 1¹ k.p.c. Przepis ten bowiem, szerzej niż w stanie prawnym przed dniem 1 stycznia 2019 r., reguluje uprawnienie komornika do żądania od oznaczonych podmiotów i organów informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania egzekucyjnego. Przed wejściem w życie KomSądU,

²⁰ Por. art. 28b pkt 11 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 755 ze zm.) oraz rozporządzenie z dnia 25 października 2011 r. Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1227/2011 w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii (Dz.U. UE z 2011 r., L 326, s. 1).

²¹ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 622 ze zm. – zob. art. 54 ust. 1 pkt 8 tej ustawy.

²² Por. art. 25 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 681).

²³ Por. art. 9f ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2386 ze zm.).

²⁴ Por. art. 149 pkt 9 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2286 ze zm.).

²⁵ Por. art. 281 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1355 ze zm.).

przepis art. 761 § 1 *in fine* k.p.c. dawał komornikowi ogólną podstawę do uzyskania informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji.

3. Poszukiwanie majątku przez komornika jako obowiązek realizowany z urzędu

Jeszcze przed wejściem w życie nowelizacji k.p.c. z 2019 r., dokonanej przez KomSądU, w doktrynie poddawano pod rozagę dopuszczalność wykorzystania przez komornika wiedzy o majątku dłużnika, pozyskanej dzięki prowadzonemu uprzednio postępowaniu egzekucyjnemu. Poza samą dopuszczalnością posiłkowania się tą wiedzą przy poszukiwaniu majątku dłużnika, analizowano możliwość wszczęcia przez komornika egzekucji w takiej sytuacji bez żądania od dłużnika wyjaśnień oraz bez wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku. Z uwagi na nadrzędny cel postępowania egzekucyjnego, jakim jest zaspokojenie wierzyciela w drodze przyznanej komornikowi kompetencji przeprowadzenia egzekucji, a także brak wskazania majątku dłużnika przez wierzyciela²⁶, uznano za dopuszczalne wykorzystanie wiedzy co do majątku dłużnika pozyskanej przez komornika z urzędu i przeprowadzenie egzekucji co do tak ustalonego majątku²⁷.

Warto zastanowić się zatem nad istotą wprowadzenia regulacji zakładającej, by komornik obowiązkowo z urzędu ustalał majątek dłużnika. W świetle art. 761 k.p.c., zarówno w wersji aktualnej, jak i tej sprzed nowelizacji dokonanej mocą KomSądU, pozyskanie informacji o majątku dłużnika, w celu nadania sprawnego i efektywnego przebiegu egzekucji, jawi się jako fakultatywne. Wezwanie dłużnika do złożenia wyjaśnień

²⁶ Ilekroć w niniejszym opracowaniu mowa jest o braku wskazania majątku dłużnika przez wierzyciela, należy przez to rozumieć także brak wskazania majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia przez sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji albo uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji (*vide* art. 801 § 1 *in principio* k.p.c.).

²⁷ I. Wolwiak, *Przeprowadzenie przez komornika skutecznej egzekucji wobec pozyskania informacji o majątku dłużnika* [w:] *Ars in vita. Ars in iure. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, pod red. A. Barańskiej, S. Cieślaka, Warszawa 2018, s. 605.

niezbędnych do prowadzenia egzekucji, czy też wprost do złożenia wykazu majątku w trybie art. 801 k.p.c., również w poprzednim stanie prawnym traktowane było jako obowiązek komornika. Nałożenie na komornika określonego obowiązku w drodze ustawy ma ten skutek, że każde takie zachowanie podejmowane jest przez komornika z urzędu, jeżeli tylko ustawodawca nie wprowadza reguły działania na wniosek oznaczonego organu lub podmiotu, np. wierzyciela. Dlatego należy również podkreślić stanowisko I. Kunickiego, wyrażone w toku prac legislacyjnych nad projektem KomSądU, że nakaz ustalania majątku dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań oraz z dostępnych publicznie źródeł informacji (art. 801 pkt 1 k.p.c.) jest w zasadzie zbędny. Komornik także w stanie prawnym sprzed wejścia w życie KomSądU miał bowiem obowiązek zająć znany mu majątek dłużnika, niezależnie od tego, w jaki sposób uzyskał informację o tym majątku²⁸. Komornik zawsze powinien działać z urzędu, gdy w przepisie nie określono, z czyjej inicjatywy powinien on podjąć określone czynności²⁹.

Obowiązki komornika podejmowane *expressis verbis* z urzędu w zakresie zdobycia informacji o majątku dłużnika wynikają również z innych przepisów, zarówno procesowych, jak i aktów wykonawczych. Wprowadzenie do art. 801 k.p.c. obowiązku działania komornika z urzędu jawi się jako wyraźne, tj. literalne nawiązanie do dyspozycji art. 1086 k.p.c. Przepis ten nie uległ zmianie na mocy KomSądU i w dalszym ciągu nakłada na komornika obowiązek przeprowadzenia z urzędu dochodzenia w celu ustalenia m.in. zarobków i stanu majątkowego dłużnika. W doktrynie rzeczony obowiązek przeprowadzenia dochodzenia z urzędu uznawany jest za szczególny. Potwierdza on bowiem społeczną doniosłość egzekucji

²⁸ I. Kunicki, *Opinia do art. 181 oraz niektórych innych przepisów projektu ustawy o komornikach sądowych* [w:] *Opinia na temat projektu ustawy o komornikach sądowych (projekt z dnia 22 listopada 2016 r. – UD 146)*, s. 105 (online): <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12292407/12393266/12393269/dokument264823.pdf> (dostęp: 31.01.2019). Zob. też: M. Trzaska, *Problemy i zagrożenia wdrożenia nowych rozwiązań elektronicznych w praktyce sądowej i egzekucyjnej* [w:] *Postępowanie i prawo cywilne w dobie informatyzacji*, pod red. J. Bieluka, A. Marciniaka, Sopot 2016, s. 164.

²⁹ I. Kunicki, *Opinia do art. 181...*, *op. cit.*, s. 97.

świadczeń alimentacyjnych³⁰. W literaturze wskazuje się również na dodatkowe obowiązki dla organu egzekucyjnego przy egzekucji świadczeń alimentacyjnych, wyrażone właśnie przez zobligowanie komornika do przeprowadzenia z urzędu dochodzenia w celu ustalenia zarobków i stanu majątkowego dłużnika oraz jego miejsca zamieszkania³¹. Nałożenie na komornika tego obowiązku świadczy o intensyfikacji działań organu egzekucyjnego podejmowanych na podstawie art. 1086 k.p.c.³² Już w tym miejscu należy nadmienić, że czym innym jest jednak „ustalenie majątku dłużnika”, a czym innym „dochodzenie” prowadzone na podstawie art. 1086 k.p.c. Co do zasady, komornik, realizując obowiązek ustalenia majątku dłużnika, nie prowadzi bowiem w tym celu dochodzenia. Dochodzenie, rozumiane jako poszukiwanie, ustalanie, czy badanie, jest pojęciem bardzo szerokim pod względem zakresu jego desygnatów. Obejmuje ono wszelkie czynności prawne oraz czynności faktyczne służące w postępowaniu egzekucyjnym zbieraniu informacji zarówno o mieniu, jak i o samym dłużniku, nieznane wierzycielowi³³. Ustalenie majątku dłużnika, o którym mowa w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c., nie stanowi również postępowania poszukiwawczego w takim rozumieniu, by komornik miał poszukiwać majątku dłużnika i prowadzić w tym celu dochodzenie. Ustalenie majątku dłużnika jest zatem pojęciem węższym niż dochodzenie prowadzone w celu ustalenia m.in. zarobków i stanu majątkowego dłużnika. Obowiązkiem komornika w zakresie powyższego ustalenia jest bowiem jedynie wykorzystanie wiedzy pozyskanej ze ściśle określonych źródeł – tj. innych postępowań bądź informacji

³⁰ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Zielińskiego, Warszawa 2017, s. 1745. W zakresie egzekucji świadczeń alimentacyjnych przewidziane są również inne regulacje szczególne, które obligują komornika do okresowego powtarzania czynności mających na celu uzyskanie informacji o zarobkach, czy też stanie majątkowym dłużnika. Bezskuteczność egzekucji nie stanowi ponadto podstawy do umorzenia postępowania egzekucyjnego (art. 1086 § 2 i § 5 k.p.c.).

³¹ P. Gil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. E. Marszałkowskiej-Krześ, Warszawa 2018, komentarz do art. 1086.

³² S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2015, komentarz do art. 1086, Nb. 2.

³³ Z. Szczurek, *Wiedza o majątku dłużnika...*, *op. cit.*, s. 418.

dostępnych powszechnie lub urzędowo. Chodzi tu w szczególności o zbiory danych, do których dostęp jest nieskomplikowany, szybki i pewny, a ponadto możliwy zasadniczo bez dokonywania czynności poza siedzibą kancelarii komorniczej. Z uwagi na powyższe, rozróżnienia wymaga także zakres czynności podejmowanych przez komornika w ramach „ustalenia majątku” oraz „poszukiwania majątku” (art. 801² k.p.c.).

Przepis art. 1086 k.p.c. nie jest jedynym, który *expressis verbis* traktuje o obowiązkach komornika podejmowanych z urzędu w celu ustalenia majątku dłużnika. Warto bowiem wspomnieć o Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia egzekucji grzywien i kar pieniężnych orzeczonych w postępowaniu cywilnym, a także kosztów sądowych w sprawach cywilnych, przysługujących Skarbowi Państwa³⁴. Stanowi ono akt wykonawczy do przepisów szczególnych o egzekucji z udziałem Skarbu Państwa oraz przedsiębiorców, wydany na podstawie normy kompetencyjnej zawartej w art. 1064 k.p.c. Przepisy tego rozporządzenia w § 2 ust. 1 i § 3 ust. 1 nakładają na komornika obowiązek dokonania z urzędu czynności koniecznych do wyegzekwowania należności, nawet jeżeli przepis szczególny uzależnia ich dokonanie od wniosku wierzyciela. Podobnie, komornik z urzędu przeprowadza odpowiednie dochodzenie, jeżeli z okoliczności sprawy wynika konieczność ustalenia zarobków i stanu majątkowego dłużnika oraz jego miejsca zamieszkania.

Podsumowując powyższe uwagi, wypada zauważyć, że w stanie prawnym sprzed wejścia w życie KomSądU nie funkcjonował przepis, który w sposób niebudzący wątpliwości *expressis verbis* nakładałby na komornika obowiązek ustalenia majątku dłużnika. Uwaga ta nie odnosi się do wspomnianych regulacji szczególnych, dotyczących egzekucji świadczeń alimentacyjnych oraz egzekucji grzywien i kar pieniężnych w postępowaniu cywilnym. W świetle przepisów ogólnych poświęconych wszczęciu egzekucji i dalszym czynnościom egzekucyjnym, obowiązujących przed

³⁴ Dz.U. z 2016 r., poz. 1227.

dniem 1 stycznia 2019 r., komornik był jedynie zobowiązany, by wezwać dłużnika do złożenia wykazu majątku. A zatem tylko w zakresie obowiązku komornika określonego w art. 801 § 1 pkt 2 k.p.c. można przyjąć, iż przepis ten – w kształcie obowiązującym od dnia 1 stycznia 2019 r. – nie wprowadził istotnej zmiany. Zlikwidował on tylko przemienność wezwania dłużnika przez komornika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych przeprowadzenia egzekucji, dopuszczalną dzięki zastosowaniu funktora alternatywy zwykłej „lub”. Natomiast obowiązek komornika ustalenia majątku dłużnika zasadniczo wywodzony był z innych – wspomnianych w niniejszym opracowaniu – przepisów umożliwiających komornikowi pozyskanie informacji niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji. Podzielając stanowisko O. Marcewicz, wypada zaznaczyć, że po raz pierwszy pojawił się zatem wyrażenie, ustawowo sformułowany nakaz wykorzystania posiadanych przez komornika informacji o majątku dłużnika dla celów związanych z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym³⁵. Autorka ta zwróciła ponadto uwagę, że obowiązek ten aktualizuje się, gdy wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji lub uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskaże majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia. Są to te same okoliczności, które dają komornikowi podstawę do obowiązkowego wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku. Innymi słowy zatem, czynności zmierzające do ustalenia majątku dłużnika przez komornika sądowego, jak i wezwanie dłużnika do złożenia wykazu majątku powinny być podejmowane równolegle³⁶.

W ocenie autorki niniejszego artykułu owa równoległość nie wynika wprost ani z brzmienia i sposobu techniki prawodawczej przyjętej w budowie normy prawnej zawartej w przepisie art. 801 k.p.c., ani nie jest jedynym sposobem interpretacji części dyspozytywnej tego przepisu. Wprawdzie z lektury uzasadnienia projektu KomSądU można odczytać intencję

³⁵ O. Marcewicz, *Pozyskiwanie informacji o majątku...*, *op. cit.*, s. 577.

³⁶ *Ibidem*.

ustawodawcy, by czynności komornika określone w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz wezwanie do złożenia wykazu majątku były podejmowane jednocześnie, to jednak wniosek ten nie płynie z wykładni literalnej przepisów regulujących obowiązki komornika. Wobec jednoznacznie obowiązkowego charakteru działań komornika określonych w art. 801 § 1 k.p.c., należy natomiast uznać, iż w pierwszej kolejności komornik powinien samodzielnie ustalić majątek dłużnika na podstawie danych, o których mowa w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c., zaś gdy działania te nie przyniosą zamierzonego efektu, w drugiej kolejności obowiązkiem tego organu jest wezwanie dłużnika do złożenia wykazu majątku. Istotą zmiany art. 801 k.p.c. jest nałożenie na komorników obowiązków w zakresie samodzielnego ustalenia majątku dłużnika, co ma stanowić czynność niepodlegającą dodatkowemu wynagrodzeniu. Z uwagi na ten znaczący fakt, czynności podejmowane na podstawie art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. nie mogą stanowić dochodzenia, które musi zakończyć się samodzielnym ustaleniem przez komornika wykazu majątku należącego do dłużnika. Przepis ten ma na celu mobilizację komornika do podjęcia działań umożliwiających temu organowi, z racji jego pozycji i roli procesowej, wykorzystanie informacji, które są mu już znane z innych postępowań, albo takich, których zdobycie jest możliwe w zasadzie od ręki, z uwagi na dobrodziejstwo elektronizacji rejestrów i innych źródeł rzetelnych informacji o majątku dłużnika. Jak wskazał A. Bieliński, praktyka działań komorników prowadzi często do niewłaściwej kwalifikacji podejmowanych czynności w zakresie zbierania informacji o majątku dłużnika i traktowania ich jako poszukiwania majątku na wniosek. Z uwagi na powyższe, reakcją ustawodawcy stało się wykluczenie sytuacji, gdy komornicy nie wykorzystywali posiadanych informacji o majątku dłużnika, czekając na zlecenie działania przez wierzyciela. Dopiero bowiem gdy samodzielne zbieranie informacji nie przyniesie rezultatu, wówczas komornik z urzędu wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku³⁷.

³⁷ A. Bieliński, *Zmiany w regulacjach dotyczących pozyskiwania informacji o majątku dłużnika oraz wyjawienia majątku dłużnika w sądowym postępowaniu egzekucyjnym* [w:]

Na swoistą sekwencję działań komornika, prowadzących do uzyskania wiedzy o majątku dłużnika, wskazywał również I. Wolwiak. Autor ten, analizując niniejsze zagadnienie przed nowelizacją k.p.c. z 2019 r. przeprowadzoną w drodze KomSądU, podkreślił, że w razie niewskazania majątku przez wierzyciela, w pierwszej kolejności komornik podejmuje działania zmierzające do uzyskania od dłużnika wyjaśnień co do posiadanego majątku adekwatnego do danego sposobu egzekucji. Zobowiązanie dłużnika do złożenia wykazu majątku jest natomiast dopuszczalne dopiero w braku takiego majątku, czy też niemożności uzyskania o nim informacji³⁸. Zarówno jednak wyjaśnienia odebrane od dłużnika, jak i wykaz majątku powinny zostać poprzedzone wysłuchaniem dłużnika w przedmiocie posiadanego przez niego majątku odpowiedniego dla wskazanego przez wierzyciela sposobu egzekucji³⁹.

Odnosząc te uwagi do nowo ustalonego kształtu obowiązków komornika podejmowanych z urzędu, należy dostrzec, iż o kolejności działań komornika, w tym o problemie przyznania pierwszeństwa samodzielnemu ustaleniu przez ten organ majątku dłużnika, można mówić jedynie w sytuacji przewidzianej przez normę prawną. Innymi słowy, *a contrario* do art. 801 § 1 *in principio* k.p.c., jeżeli wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji lub uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji wskaże składniki majątkowe pozwalające na zaspokojenie świadczenia, wówczas komornik nie będzie miał podstawy prawnej do tego, by ustalać majątek samodzielnie ani też wzywać dłużnika do złożenia wykazu majątku.

Ustawodawca nie jest precyzyjny przy podaniu źródeł tych danych, na co wskazuje w szczególności nakaz wykorzystania również „publicznie dostępnych źródeł informacji”. Samodzielne ustalenie majątku dłużnika powinno być czynnością podejmowaną przy wykorzystaniu zbiorów danych, takich jak np. system OGNIVO umożliwiający pozyskanie

---

Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2018, s. 601.

³⁸ I. Wolwiak, *Przeprowadzenie przez komornika...*, *op. cit.*, s. 603.

³⁹ *Ibidem*.

informacji dotyczących rachunków bankowych dłużnika, Centralna Baza Ksiąg Wieczystych, Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców, platforma usług elektronicznych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Centralna Informacja o Zastawach Rejestrowych Krajowego Rejestru Sądowego⁴⁰. Pojęcie publicznie dostępnych źródeł informacji, mających służyć ustaleniu majątku dłużnika, wypada zakwalifikować jako niedookreślone. Z dużą ostrożnością należy podchodzić do informacji powszechnie dostępnych w portalach internetowych i społecznościowych, ponieważ brak wiarygodności i aktualności tych danych rodzi obawy o realną skuteczność ustalenia majątku. Publicznie dostępne źródła informacji wykorzystywane przez komornika powinny działać na zasadach gwarantujących pewność i wiarygodność przechowywanych i udostępnianych danych.

4. Zmiany w zakresie brzmienia art. 801 k.p.c.

Przed nowelizacją sądowego postępowania egzekucyjnego, dokonaną na mocy KomSądU, w świetle art. 801 k.p.c., jeżeli wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji lub uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskazał majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, komornik wzywał dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji. Wezwanie to miało charakter obligatoryjny. Komornik nie był jednak wprost obowiązany, by dokonywać czynności zmierzających do ustalenia majątku dłużnika z urzędu. Treść tego przepisu została ustalona przez ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych

⁴⁰ Por. A. Klich, *Informatyczne instrumenty pozyskiwania informacji przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Wybrane zagadnienia* [w:] *Elektronizacja sądowego postępowania egzekucyjnego w Polsce*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2015, s. 321 i n.; K. Flaga-Gieruszyńska, A. Klich, *Wykorzystanie narzędzi internetowych w pracy komornika sądowego* [w:] *Postępowanie i prawo cywilne w dobie informatyzacji*, pod red. J. Bieluka, A. Marciniaka, Sopot 2016, s. 89; U. Moszczyńska, *Prawne aspekty zmian w CEP istotne z punktu widzenia komorników sądowych*, NC 2017, nr 9, s. 39 i n.

innych ustaw⁴¹, która to ustawa weszła w życie z dniem 8 września 2016 r. W celu sprawnego i skutecznego prowadzenia egzekucji komornik był zatem zobligowany do tego, by wezwać dłużnika do złożenia wykazu majątku lub złożenia innych wyjaśnień. Po raz pierwszy wówczas ustawodawca zdecydował, że obok innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji, komornik ma obowiązek wezwać dłużnika do złożenia wykazu majątku. Wezwanie to nie stanowiło jednak komorniczego wyjawienia majątku, bowiem wykaz majątku miał umożliwić prowadzenie egzekucji przy zastosowaniu sposobu egzekucji wskazanego przez wierzyciela. Nie zmierzał on do ujawnienia całości majątku dłużnika, jak to jest w przypadku instytucji uregulowanej w art. 913 k.p.c.⁴²

Co istotne, przepisy nie nakładają obecnie i nie nakładały również wówczas na wierzyciela (albo sąd lub organ żądający przeprowadzenia egzekucji) obowiązku wskazania majątku, z którego egzekucja ta miałaby zostać przeprowadzona. Wierzyciel nie ma też obecnie obowiązku wskazywania we wniosku o wszczęcie egzekucji majątku dłużnika, nawet gdyby posiadał w tym zakresie istotną wiedzę. W analizowanym stanie prawnym sprzed dnia 1 stycznia 2019 r., jeżeli komornik nie uznał za celowe wezwania wierzyciela do udzielenia informacji o majątku dłużnika, organ ten podejmował czynności wskazane w art. 801 k.p.c. Nie ulega jednak wątpliwości, że to wierzyciel powinien wskazać komornikowi majątek dłużnika, po pierwsze w celu zabezpieczenia własnych interesów, po drugie zaś, by zapewnić sprawny przebieg postępowania egzekucyjnego, a w tym właśnie samej egzekucji. Wierzyciel jest bowiem w największym stopniu zainteresowany tym, by przy wykorzystaniu sformalizowanego mechanizmu postępowania egzekucyjnego i przewidzianych nim środków przymusu, odzyskać świadczenie należne mu od dłużnika. Osiągnięcie tego celu wymaga od wierzyciela określonych „aktów staranności”⁴³. W taki też sposób wypowiadał się Sąd Najwyższy,

⁴¹ Dz.U. z 2015 r. poz. 1311; dalej: nowelizacja k.p.c. z 2015 r.

⁴² K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, op. cit., s. 1433.

⁴³ Por. wyrok SN z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 272/14, Legalis.

uznając, że postępowanie egzekucyjne jest skonstruowane w taki sposób, aby przy współdziałaniu komornika i wierzyciela zapewnić wierzycielowi zaspokojenie⁴⁴. Naruszenie norm tego postępowania przez komornika w okolicznościach konkretnej sprawy może być traktowane jako zaniechanie stanowiące ogniwo łańcucha przyczynowego skutkującego szkodą. W świetle stanowiska SN, badanie, czy istnieje związek przyczynowy pomiędzy szkodą a zdarzeniem szkodzącym, przybierającym postać zaniechania, wymaga przeprowadzenia testu *conditio sine qua non*, sprowadzającego się do oceny, z jak dużym prawdopodobieństwem, według zasad wiedzy i doświadczenia życiowego, ukształtowałyby się stosunki faktyczne, gdyby zostało podjęte zaniechane działanie⁴⁵. Jeżeli zatem wierzyciel nie wskaże we wniosku o wszczęcie egzekucji majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, wówczas obowiązkiem komornika jest wezwanie wierzyciela do uzupełnienia wniosku⁴⁶. Dyspozycja przepisu art. 801 k.p.c. znajduje bowiem zastosowanie jedynie wówczas, gdy wierzyciel jednoznacznie wykaże fakt braku wiedzy na temat majątku dłużnika⁴⁷.

Przechodząc teraz do analizy jeszcze wcześniejszego stanu prawnego, tj. poprzedzającego powyższą nowelizację k.p.c. z 2015 r., w trybie art. 801 k.p.c. komornik mógł jedynie wezwać dłużnika do złożenia wyjaśnień, jeżeli wierzyciel lub sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji albo uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskazał majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia. Działanie komornika zmierzające do ustalenia majątku dłużnika było jedynie fakultatywne, a ponadto ograniczone tylko do odebrania od dłużnika wyjaśnień. Ustawodawca nie wyposażył wówczas komornika *expressis verbis* w prerogatywę do wezwania dłużnika, by ten złożył wykaz majątku.

⁴⁴ Wyrok SN z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 166/13, Legalis. Por. Z. Szczurek, *Wiedza o majątku dłużnika...*, *op. cit.*, s. 408.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1972, s. 183.

⁴⁷ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, *op. cit.*, s. 1433.

Dokonując oceny charakteru działania komornika dotyczącego wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do prowadzenia egzekucji, należy dostrzec pewien brak zdecydowania po stronie ustawodawcy. Na przestrzeni lat dotychczasowe nowelizacje przepisu art. 801 k.p.c. nakładały bowiem na komornika w sposób przemienny raz obowiązek, a innym razem uprawnienie w analizowanym zakresie. Wspomniana powyżej fakultatywność działania komornika w kwestii ustalenia majątku dłużnika – ograniczona zresztą tylko do wezwania dłużnika do złożenia wyjaśnień – została wprowadzona po raz pierwszy na mocy ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁴⁸, która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r. Ustawa ta ustaliła jednocześnie regułę, iż działanie komornika dotyczące wezwania dłużnika do złożenia wyjaśnień jest aktualne wówczas, gdy majątek pozwalający na zaspokojenie świadczenia nie zostanie wskazany, niezależnie zatem od faktu, czy wskazanie to było realnie możliwe. Przepis art. 801 k.p.c. ustalony powyższą ustawą z 2011 r. stanowił, iż komornik może wezwać dłużnika do złożenia wyjaśnień, jeżeli wierzyciel lub sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji albo uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskaże majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia. Zmiany w zakresie wprowadzenia fakultatywnego wezwania do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji były również komentowane w doktrynie⁴⁹. W projekcie ustawy nowelizującej k.p.c. z dnia 16 września 2011 r. podkreślano natomiast, iż regulacja określająca dopuszczalność zbierania informacji przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym jest nadmiernie rozbudowana, co nie znajduje uzasadnienia ani aksjologicznego, ani prakseologicznego. Rolą komornika nie

⁴⁸ Dz.U. z 2011 r. Nr 233, poz. 1381.

⁴⁹ M. Śladkowski, *Wyjawienie majątku dłużnika po zmianach wynikających z nowelizacji KPC z 16.9.2011*, Iustitia 2013, nr 1, s. 25. Art. 801 k.p.c. w pierwotnym brzmieniu (stan prawny na dzień 1 stycznia 1965 r.) zakładał natomiast, iż komornik wezwie dłużnika do złożenia wyjaśnień.

jest bowiem poszukiwanie majątku dłużnika⁵⁰. Komornik jest organem egzekucyjnym, powołanym do przeprowadzenia egzekucji. Obowiązek wskazania majątku, do którego może być skierowana egzekucja, powinien spoczywać na wierzycielu. W uzasadnieniu projektu przywołanej ustawy nowelizującej z 2011 r. wspomniano wprost, że utrzymywanie przepisu art. 801 k.p.c. tworzy „niedopuszczalną w prawie dwutorowość postępowania prowadzącego do ujawniania majątku przez dłużnika. Z jednej strony bowiem komornik może prowadzić postępowanie z art. 801, a z drugiej zaś strony może być prowadzone postępowanie w przedmiocie wyjawienia majątku, uregulowane art. 913–920¹. Dlatego też art. 801 jako zbędny i sprzeczny z prakseologicznymi zasadami regulacji postępowania sądowego, winien być uchylony”⁵¹. Przepis ten jednak w toku dalszych prac legislacyjnych nad omawianą nowelizacją utrzymał się, przy zachowaniu jego fakultatywnej formuły.

5. Założenia i ocena nowej regulacji art. 801 k.p.c. na tle instytucji poszukiwania majątku dłużnika za wynagrodzeniem

Przepis art. 801 § 1 k.p.c., w kształcie nadanym od dnia 1 stycznia 2019 r., utrzymuje obowiązek wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku. Nie wskazuje natomiast odrębnie, by dłużnik był zobligowany do złożenia na wezwanie komornika innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji. Nowością jest natomiast wprowadzenie *expressis verbis* obowiązku komornika, by organ ten z urzędu ustalał majątek dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji lub rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną. Działanie to – jak należy sądzić – ma zostać podjęte, zanim komornik wezwie dłużnika do złożenia wykazu majątku. Tym samym, przepisy w sposób jednoznaczny

⁵⁰ Por. też: S. Dalka, J. Świeczkowski, *Pozyskiwanie informacji...*, *op. cit.*, s. 9.

⁵¹ Zob. uzasadnienie projektu ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 4332, Sejm RP VI kadencji (online): www.orka.sejm.gov.pl (dostęp: 30.01.2019).

potwierdzają odstąpienie od poprzedniego poglądu na temat właściwej roli komornika, jako organu postępowania egzekucyjnego. Komornik nie tylko prowadzi postępowanie egzekucyjne, lecz także ma wyraźne obowiązki w zakresie ustalenia majątku dłużnika, jedynie w braku aktywności w tym zakresie podjętej przez podmiot żądający wszczęcia egzekucji. Brzmienie art. 801 k.p.c. potwierdza doniosłość roli komornika, którego czynności są szczególnym instrumentem realizacji zasady prawdy materialnej w postępowaniu egzekucyjnym, pozostając w bezpośrednim związku ze skutecznością egzekucji⁵². Czynności podejmowane przez komornika w trybie art. 801 § 1 k.p.c. należy uznać za szczególny rodzaj postępowania pomocniczego, które prowadzone jest w toku postępowania egzekucyjnego. Postępowanie to stanowi etap postępowania egzekucyjnego, który prowadzony jest po wszczęciu postępowania egzekucyjnego⁵³.

Zamierzeniem autorów projektu ustawy o komornikach sądowych było wprowadzenie regulacji zakładającej, aby komornik z momentem wszczęcia postępowania z urzędu ustalał majątek dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań oraz z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych i publicznie dostępnych źródeł informacji. Majątek dłużnika ustalony przez komornika z urzędu nie jest traktowany jako majątek „odnaleziony”. W uzasadnieniu projektu KomSądU wskazano wprost, iż „istotą art. 801 i 801¹ k.p.c. w proponowanym brzmieniu jest przyjęcie, że komornik wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku (podejmując jednocześnie czynności na podstawie art. 801 pkt 1 k.p.c., o których była mowa powyżej), a wykaz wraz z oświadczeniem mogą zostać złożone przez dłużnika na piśmie (z zastrzeżeniem odpowiedzialności karnej dłużnika za złożenie fałszywego oświadczenia)”⁵⁴.

⁵² A. Marciniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz. Art. 730–1088*, pod red. A. Marciniaka, K. Piaseckiego, Warszawa 2015, komentarz do art. 761, Nb. 1.

⁵³ I. Gil, *Obowiązki komornika sądowego w zakresie ustalenia majątku dłużnika* [w:] *Honeste Procedere. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Kazimierzowi Lubińskiemu*, pod red. A. Laskowskiej-Hulisz, J. May, M. Mrówczyńskiego, Warszawa 2017, s. 593–594.

⁵⁴ Zob. uzasadnienie projektu ustawy o komornikach sądowych, druk sejmowy nr 1582 (online): www.orka.sejm.gov.pl (dostęp: 30.01.2019).

Konsekwencją niezłożenia wykazu jest możliwość ukarania dłużnika grzywną i zlecenie przez wierzyciela poszukiwania majątku dłużnika.

Otrzymując wezwanie do złożenia wykazu majątku, dłużnik powinien zostać przez komornika uprzedzony, iż w razie niezłożenia wykazu majątku, wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika za wynagrodzeniem. Zlecenie komornikowi poszukiwania majątku dłużnika zostało uzależnione od niepowodzenia poszukiwania tego majątku przez komornika z urzędu, tzn. jeżeli w drodze czynności przewidzianych w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. nie zdołano ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie dochodzonego świadczenia (art. 801² k.p.c.). Co jednak ważne, przyjęto jednocześnie, że poszukiwaniem majątku nie jest realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 1–6 k.p.c.⁵⁵ Nowe rozwiązania w zakresie ustalenia majątku dłużnika prowadzą do wniosku o konieczności ścisłej współpracy w tym zakresie komornika z wierzycielem. Tezę tę potwierdza fakt, iż w stanie prawnym sprzed dnia 1 stycznia 2019 r. wierzyciele nie zostali wyposażeni w prawo do zwrócenia się do komornika z wnioskiem, by komornik pozyskał informacje od organów wskazanych w art. 761 k.p.c. Tym bardziej na podkreślenie zasługuje, że nowe przepisy po raz pierwszy wyraźnie przewidują, iż wierzyciel ma prawo złożyć wniosek o zwrócenie się przez komornika z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ k.p.c.⁵⁶

6. Podsumowanie

Kluczowym zagadnieniem powyższych rozważań jest ustalenie potrzeby wprowadzenia rozwiązania nakładającego na komorników z urzędu obowiązek ustalenia majątku dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych

⁵⁵ Zob. art. 801² zd. 2 k.p.c.

⁵⁶ Por. art. 761 § 2 i 3 k.p.c. oraz art. 801² zd. 2 k.p.c.

źródeł informacji lub rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną. Dotychczasowe przepisy, nie wyłączając art. 761 k.p.c., przyznawały komornikowi jedynie uprawnienie w tym zakresie. W szczególności dostrzegalne podobieństwo regulacji art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. do dyspozycji zawartej w art. 1086 k.p.c., dotyczącym egzekucji świadczeń alimentacyjnych⁵⁷, wywołuje pytanie o rzeczywistą potrzebę wprowadzonej zmiany. W istocie bowiem komornik podejmuje czynności będące konsekwencją skierowania do tego organu wniosku o wszczęcie egzekucji. Czynności stanowiące obowiązek komornika, w braku odmiennej regulacji, podejmowane są z urzędu. Pozwalając sobie na dodatkową uwagę tytułem reminiscencji, samo brzmienie przepisu art. 1086 k.p.c., polegające na wprowadzeniu obowiązku dochodzenia podejmowanego przez komornika z urzędu, zostało ustalone na mocy wspomnianej już wyżej nowelizacji k.p.c. z 2015 r. Przed tą zmianą, zgodnie z art. 1086 § 3 k.p.c., jeżeli w wyniku dochodzenia, o którym mowa w § 1 tego przepisu, nie zostały ustalone dochody dłużnika ani jego majątek, komornik składał wniosek do sądu o nakazanie dłużnikowi wyjawienia majątku. Wprowadzenie obowiązku podejmowanego z urzędu miało za zadanie wyraźne i literalnie wyrażone przełamanie dotychczasowego działania podejmowanego na wniosek.

Przedstawione wyżej uwagi prowadzą do konkluzji, iż ustawodawca uznaje ustalenie przez komornika z urzędu majątku dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji lub rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną za zasadniczą czynność egzekucyjną. Założeniem tego obowiązku komornika jest wyraźne nałożenie na ten organ egzekucyjny odpowiedzialności za rzetelny i skuteczny przebieg egzekucji. Nałożenie na komornika tak dalece idącej odpowiedzialności zawsze będzie jednak ograniczone przez obiektywny stan majątkowy

⁵⁷ Komornik prowadzi dochodzenie w celu ustalenia m.in. zarobków i stanu majątkowego dłużnika, gdy wierzyciel nie ma informacji o majątku, zarobkach i miejscu zamieszkania dłużnika – zob. L. Cabaj, A. Durda [w:] *Fundusz Alimentacyjny*, pod red. P. Mrozka, E. Pawki-Nowak, L. Cabaja, A. Durdy, Warszawa 2017, s. 243.

dłużnika. Niezależnie bowiem od zakresu instytucjonalnego przepisów regulujących sposób zaspokojenia świadczenia wierzyciela i przyjętego modelu sekwencji działań pozwalających na osiągnięcie tego celu, efektywność egzekucji zależy *de facto* od tego, czy dłużnik będzie posiadał majątek pozwalający na zaspokojenie wierzyciela⁵⁸.

Dotychczasowe obowiązki komornika w zakresie wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji nie stanowiły wystarczającego i odpowiedniego środka gwarantującego sprawny przebieg postępowania. Nie nakładały bowiem na komornika wprost obowiązku ustalenia majątku dłużnika. Ponadto wątpliwości interpretacyjne mogła budzić kwestia wynagrodzenia komornika za czynności związane z ustaleniem tego majątku. W nowym stanie prawnym ustawodawca jednoznacznie wskazał obowiązek komornika ustalenia majątku dłużnika w zakresie wynikającym z art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c., za którego realizację komornikowi nie należy się wynagrodzenie. Majątek ustalony w trybie tego przepisu nie jest przy tym majątkiem odnalezionym. Wykładnia systemowa art. 801 § 1 k.p.c. prowadzi do przekonania, że założeniem ustawodawcy stało się wyraźne wskazanie kolejności czynności podejmowanych przez komornika, w celu ustalenia elementów stanu majątkowego dłużnika pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela. W pierwszej kolejności czynności podejmowane w tym celu mają być realizowane przez komornika z urzędu, na co pozwala postępująca informatyzacja ewidencji i innych baz danych, do których komornik ma bezpośredni dostęp. W drugiej zaś kolejności, gdy działania komornika zakończą się niepowodzeniem, komornik wezwie dłużnika do złożenia wykazu majątku. Wreszcie, gdy również i to działanie nie przyniesie efektu, komornik dokona poszukiwania majątku dłużnika za wynagrodzeniem na wyraźne zlecenie wierzyciela.

Reguły tu przedstawione są niezwykle istotne również z uwagi na szeroki zakres obowiązywania w sądowym postępowaniu egzekucyjnym

⁵⁸ Por. I. Wolwiak, *Przeprowadzenie przez komornika...*, *op. cit.*, s. 612.

zasady dyspozycyjności. Zasada ta, obok zasady formalizmu, stanowi jedną z najważniejszych zasad postępowania egzekucyjnego⁵⁹. Znowelizowane brzmienie art. 801 k.p.c. wymusza na komornikach większą aktywność w celu podniesienia poziomu efektywności egzekucji. Przyjęcie założenia, że kolejność działań komornika wskazanych w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz w art. 801 § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest przypadkowa, ma potwierdzić, iż komornik w pierwszej kolejności ustala (a przynajmniej powinien podjąć próbę ustalenia) majątek dłużnika samodzielnie. Trzeba jednak raz jeszcze zaznaczyć, że wobec braku precyzji i staranności redakcyjnej art. 801 § 1 k.p.c., założenie to nie przeczy definitywnie tezie wskazywanej w doktrynie, iż działania komornika podejmowane z urzędu na podstawie tego przepisu mogą być równoległe. Niezależnie od zasygnalizowanej niejasności należy podkreślić, że komornik z pewnością nie może wezwać dłużnika do złożenia wykazu majątku bez uprzedniego podjęcia z urzędu działań wynikających z art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. W przeciwnym razie przepis ten stałby się martwą literą prawa. Zaniechanie komornika w tym zakresie spełnia warunki przedmiotowe dopuszczalności skargi na czynności (zaniechanie) komornika, o której mowa w art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c.

Pojawia się również pytanie o koszty związane z ustaleniem majątku dłużnika przez komornika z urzędu. Jak stanowi art. 5 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych⁶⁰, komornikowi przysługuje zwrot niezbędnych wydatków poniesionych w toku postępowania albo w trakcie innych czynności wyłącznie w zakresie określonym ustawą. Koszty uzyskania dokumentów lub informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania, a jako takie należy traktować dokumenty i informacje uzyskane w celu ustalenia majątku dłużnika⁶¹, stanowią wydatki komornika podlegające zwrotowi (art. 6 pkt 7 w zw. z art. 5 KosztKomU). Należy zatem uznać, iż wprowadzenie obowiązku określonego w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. nie spowoduje po stronie komornika uszczerbku finansowego.

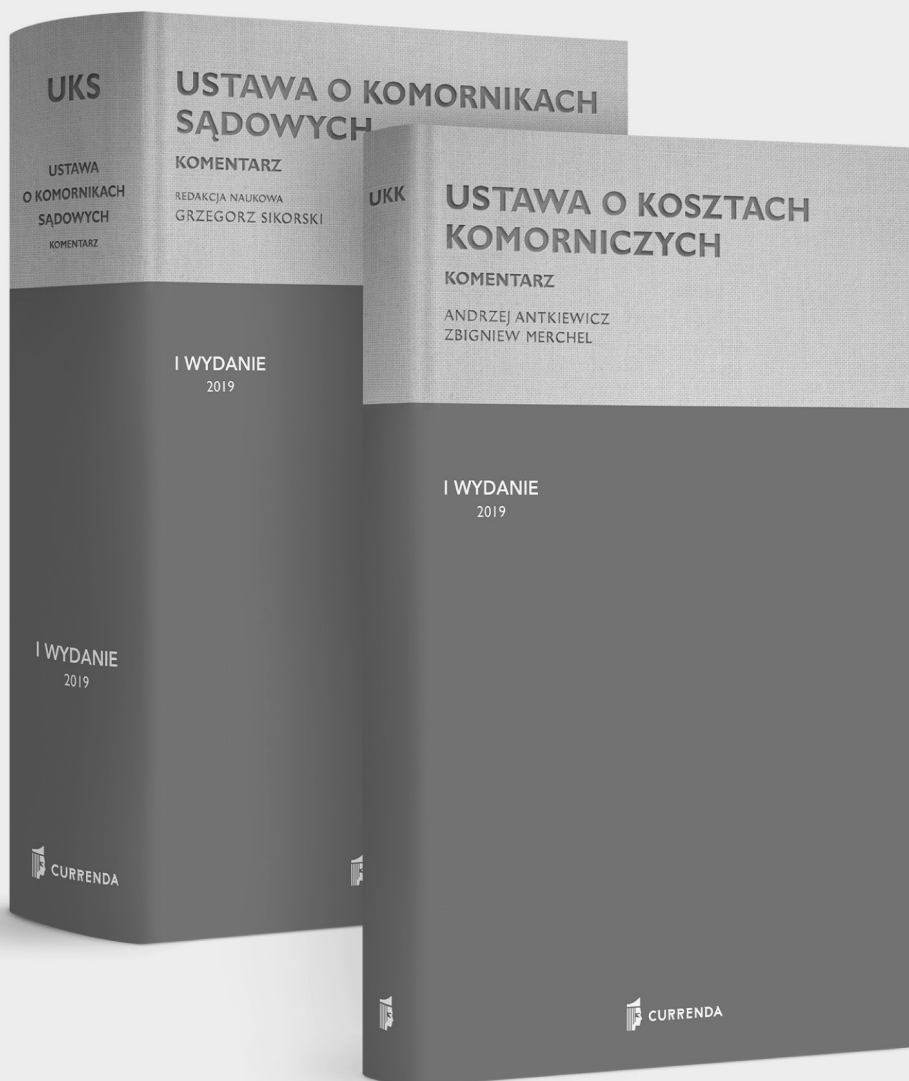
⁵⁹ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2011, s. 40–42.

⁶⁰ Dz.U. z 2018 r., poz. 770 ze zm.; dalej: KosztKomU.

⁶¹ Por. też art. 14 KosztKomU.

Komentarze Currendy już dostępne!

Kompleksowe omówienie nowych
regulacji komorniczych

Nie zwlekaj i odwiedź
stronę Wydawnictwa Currenda
www.sklep.currenda.pl

STRESZCZENIE **Właściwość komornika sądowego w toku egzekucji z nieruchomości – zagadnienia wybrane**

W artykule poruszono tematykę właściwości miejscowej komornika sądowego w przypadku egzekucji z nieruchomości z uwzględnieniem zagadnień związanych z wymogami stawianymi komornikom w zakresie kwalifikacji do wykonywania zawodu, jak również traktujących o kwestiach związanych z poszukiwaniem majątku dłużnika, pozyskiwaniem informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku, biorąc pod uwagę ich niezbędność do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Analiza problemu została uzupełniona rozważaniami w zakresie prawa wyboru komornika oraz konsekwencji naruszenia przepisów dotyczących właściwości – w postaci odpowiedzialności dyscyplinarnej komornika.

Słowa kluczowe: *prawo wyboru komornika, egzekucja z nieruchomości, poszukiwanie majątku*

SUMMARY **Jurisdiction of a Judicial Officer in the Execution of Real Estate – Selected Issues**

The article discusses the subject matter of the bailiff in the case of real estate enforcement, including issues related to bailiffs' qualifications in the profession, as well as dealing with issues related to looking for debtor's property, obtaining information about the debtor's financial status or allowing identification of its components property. The analysis of the problem was supplemented with considerations regarding the right to choose a bailiff and the disciplinary liability of the bailiff.

Keywords: *the right to choose a bailiff, real estate execution, searching of property*

Właściwość komornika sądowego w toku egzekucji z nieruchomości – zagadnienia wybrane

I. Wprowadzenie

Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹, projekt nowelizacji, obejmujący także zmiany w przepisach normujących postępowanie rozpoznawcze, klauzulowe oraz egzekucyjne, miał sprzyjać „przyspieszeniu postępowań sądowych przez ograniczenie kognicji sądów, rozszerzenie kompetencji referendarzy sądowych i komorników sądowych, uproszczenie niektórych czynności procesowych oraz zmodyfikowanie tych instytucji, które są wykorzystywane przez uczestników postępowań w celu przedłużania postępowań sądowych. Celem projektowanych regulacji w zakresie postępowania egzekucyjnego było również zwiększenie efektywności egzekucji”². Zmianie uległy także – choć nie na szeroką skalę – przepisy

---

¹ Dz.U. z 2015 r., poz. 1311; dalej: nowela z 2015 r.

² Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311); <http://www.sejm.gov.pl>, <http://www.senat.gov.pl> (dostęp: 16.03.2019).

regulujące postępowanie w zakresie egzekucji z nieruchomości, w tym dotyczące opisu i oszacowania nieruchomości i sporządzania planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

W okresie obowiązywania Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r., jak również wcześniej – w toku unifikacji prawa państw zaborczych na ziemiach polskich – wskazywano w doktrynie, że prawo egzekucyjne „stanęło na stanowisku czysto urzędniczym, uważa komornika nie za pełnomocnika wierzyciela, lecz za urzędnika, który wszelkie żądania wierzyciela ma traktować jako wnioski i ma je załatwiać jako urzędnik ponad stronami stojący”³, jak również, że urzędniczy charakter stanowiska komornika sądowego ułatwia kontrolę nad jego działalnością. Komornik sądowy nie musiał posiadać wyższego wykształcenia, a plany przekazania mu szerszych kompetencji spotykały się z dużą krytyką środowisk prawniczych. Z. Fenichel podkreślał na etapie prac Komisji Kodyfikacyjnej, że komornik sądowy nie może być równocześnie organem wykonawczym i rozstrzygającym, i tak jak sąd zawieszać postępowanie czy wydawać decyzję na skutek wniosku dłużnika o wystawienie części zamiast całości nieruchomości na licytację. Autor ten stwierdził jednocześnie, iż „gdyby projekt [Kodeksu postępowania cywilnego – przyp. M.Dz.] powołujący osobę bez wykształcenia prawniczego do rozstrzygania w kwestjach prawnych stał się ustawą, stanowiłoby to wielki krok wstecz w rozwoju prawa w Polsce. Takim samym krokiem jest oddanie wszystkich egzekucyj komornikowi z wykluczeniem sądu”⁴. Obecnie zdecydowana większość komorników legitymuje się wyższym wykształceniem prawniczym lub administracyjnym. Wobec przyznania im statusu funkcjonariusza publicznego i zarazem zawodu zaufania publicznego, ustawodawca – pomimo okoliczności, że po zakończeniu przetargu (licytacji nieruchomości) większość czynności należy do sądu⁵ – uznał, iż waga

³ S. Gołąb, Z. Wusatowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, Kraków 1933, s. 132.

⁴ Z. Fenichel, *Komornik jako decydujący czynnik w projekcie ordynacji egzekucyjnej*, Głos Adwokatów 1931, z. IX–X, s. 214.

⁵ Reguła ta doznaje jednak wyjątków, gdyż pewne czynności podejmowane na tym etapie należą do komornika, np. odprowadzenie podatku od towarów i usług, wydanie postanowienia o ustaleniu kosztów, sporządzenie projektu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

niektórych czynności podejmowanych w tym stadium nie uzasadnia angażowania sądu (np. wezwanie nabywcy do uiszczenia ceny, przedłużenie terminu do dokonania tej czynności, sporządzenie oraz wykonanie planu podziału) i rozszerzył kompetencje komornika do podejmowania czynności egzekucyjnych. Bez zmian natomiast pozostały regulacje dotyczące właściwości komornika sądowego w ramach sposobu egzekucji z nieruchomości.

2. Egzekucja z nieruchomości a prawo wyboru komornika

Zgodnie z art. 921 § 1 k.p.c. egzekucja z nieruchomości należy do komornika działającego przy sądzie, w którego okręgu położona jest nieruchomość. Dodano przy tym w § 2, że jeżeli nieruchomość jest położona w okręgu kilku sądów, to wybór komornika należy do wierzyciela, lecz z postępowaniem wszczętym na wniosek jednego wierzyciela połączone będą postępowania wszczęte na wniosek innych wierzycieli. W tym celu komornik, który rozpoczął egzekucję, o wszczęciu, a następnie o ukończeniu egzekucji zawiadomi komornika, do którego, stosownie do paragrafu poprzedzającego, mogłaby należeć egzekucja. Zatem właściwy miejscowo do przeprowadzenia egzekucji jest komornik działający przy sądzie miejsca położenia nieruchomości. Jeżeli nieruchomość jest położona w obrębie kilku sądów, wybór komornika spośród komorników właściwych według art. 921 § 1 k.p.c. należy do pierwszego wierzyciela, który wystąpił z wnioskiem o wszczęcie i przeprowadzenie egzekucji. Kolejne postępowania egzekucyjne, wszczynane przez innych komorników właściwych według tego przepisu, muszą być połączone z pierwszym postępowaniem egzekucyjnym, w którym doszło do zajęcia nieruchomości.

Prawo wyboru wierzyciela⁶ zostało określone w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (dalej u.o.k.s.)⁷, stosownie

⁶ Pod rządami poprzednio obowiązującej Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (dalej: u.o.k.s.e.) prawo wierzyciela wyboru komornika do prowadzenia egzekucji z nieruchomości położonej poza rewirem komornika zostało przez ustawodawcę wyłączone na podstawie art. 8 ust. 5 u.o.k.s.e. Zgodnie z art. 7 ust. 1 u.o.k.s. e., rewirem komorniczym był obszar właściwości sądu rejonowego, a w niektórych przypadkach (art. 7 ust. 4 u.o.k.s.i.e.) obszar właściwości dwóch lub kilku sądów rejonowych

⁷ Dz.U. z 2018 r., poz. 771.

do którego w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 (tj. wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach o roszczenia pieniężne i niepieniężne oraz zabezpieczenie roszczeń, w tym europejskich nakazów zabezpieczenia na rachunku bankowym, z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz wykonywanie innych tytułów wykonawczych oraz tytułów egzekucyjnych, które podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania ich w klauzulę wykonalności), wierzyciel ma prawo wyboru komornika na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika właściwego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Nie dotyczy to spraw: o egzekucję z nieruchomości, o wydanie nieruchomości, o wprowadzenie w posiadanie nieruchomości, o opróżnienie pomieszczeń, w tym lokali mieszkalnych, z osób lub rzeczy, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio. Dodano przy tym w ustępie 2, że w przypadku wyboru komornik działa poza obszarem swojego rewiru.

Natomiast zgodnie z art. 10 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2011 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej u.p.u.s.p.)⁸ sąd rejonowy jest tworzony dla jednej lub większej liczby gmin, a w uzasadnionych przypadkach może być utworzony więcej niż jeden sąd rejonowy w obrębie tej samej gminy. Wyznaczenie zakresów właściwości sądów poszczególnych szczebli i rodzajów, w tym sądów rejonowych, należy do ustaw procesowych, jednakże trzeba stwierdzić, że sądy rejonowe są sądami o jednakowym zakresie rozpoznawanych spraw oraz o porównywalnych okręgach. Przy czym, co istotne, na szczeblu sądu rejonowego usytuowane są sprawy egzekucyjne i nadzór judykacyjny nad egzekucją prowadzoną przez komorników⁹. W rewirze komorniczym może działać więcej niż jeden komornik i każdy z tych komorników jest właściwy do przeprowadzenia egzekucji według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

⁸ T.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 52, 55, 60, 125.

⁹ T. Ereciński, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Regulamin urzędowania sądów powszechnych*, Warszawa 2009, s. 14.

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w szczególnych wypadkach przewidują właściwość rozszerzoną – np. egzekucja z ruchomości należy do komornika tego sądu, w którego okręgu znajdują się ruchomości, a jeżeli ten komornik dokona zajęcia jednej z ruchomości dłużnika w swoim rewirze, jest właściwy do przeprowadzenia egzekucji z pozostałych ruchomości, choćby znajdowały się w okręgu innego sądu, czyli poza rewirem tego komornika (art. 844 § 1 k.p.c.)¹⁰. Prawo wyboru komornika (choć nie prawo wyboru w rozumieniu art. 10 ust.1 u.o.k.s., którego nie należy utożsamiać ze wskazaniem przez wierzyciela komornika danego rewiru, o czym poniżej) zostało przyznane wierzycielowi także na mocy art. 921 § 2 zd. 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli nieruchomość jest położona w okręgu kilku sądów, to wybór należy do wierzyciela. Słusznie podkreśla A. Marciniak, że jeśli wierzyciel kieruje wniosek o wszczęcie egzekucji do jednego z kilku komorników działających w tym samym rewirze, z których każdy jest właściwy miejscowo według przepisów k.p.c., to należy mówić o wskazaniu przez wierzyciela jednego z komorników danego rewiru do prowadzenia egzekucji, a nie o wyborze komornika w rozumieniu [uprzednio obowiązującego – dop. M.Dz.] art. 8 ust. 5 u.o.k.s.i.e.¹¹ Do wyboru komornika w odniesieniu do egzekucji z nieruchomości nie można zatem zastosować przepisów ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, ponieważ kwestię tę reguluje przepis art. 921 § 1 k.p.c. Wynika z tego również dalsza konsekwencja, a mianowicie, że przy wyborze komornika w przypadku egzekucji z nieruchomości zbędne jest złożenie przez wierzyciela oświadczenia na piśmie w przedmiocie skorzystania z prawa wyboru komornika. W sytuacji gdy wierzyciel kieruje wniosek o wszczęcie egzekucji z nieruchomości, w stosunku do której toczy się już postępowanie egzekucyjne, jego wniosek należy potraktować jak wniosek o przyłączenie się do toczącej się egzekucji. Natomiast przepis art. 921 § 2 k.p.c. ma zastosowanie przede wszystkim wtedy, gdy wierzyciel złoży wniosek o wszczęcie

¹⁰ A. Adamczuk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 506–1217*, wyd. 3, pod red. M. Manowskiej, Warszawa 2015, s. 510.

¹¹ A. Marciniak, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, wyd. 6, Warszawa 2014, s. 92.

egzekucji z tej samej nieruchomości u innego właściwego miejscowo komornika. Prawo wyboru komornika sądowego w toku egzekucji z nieruchomości aktualizuje się tylko na etapie wszczęcia egzekucji z nieruchomości, nie jest ono jednak tożsame z prawem wyboru określonym w art. 10 ust. 1 u.o.k.s. Zgodnie z wolą ustawodawcy, jak już wcześniej wspomniano, wierzyciel ma prawo wyboru komornika na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika właściwego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, z wyjątkiem m.in. spraw o egzekucję z nieruchomości. Do wyboru komornika w odniesieniu do egzekucji z nieruchomości nie można zatem zastosować przepisów ustawy o komornikach sądowych. Wskazuje na to użyte w ww. przepisie tejże ustawy sformułowanie: „z wyłączeniem spraw o egzekucję z nieruchomości”. Oznacza to, że do wyboru organu egzekucyjnego w egzekucji z nieruchomości stosuje się wyłącznie przepis art. 921 § 1 k.p.c., a więc wybór ten ogranicza się jedynie do komorników działających przy sądzie, w którego okręgu nieruchomość jest położona, o ile z postępowaniem wszczętym na wniosek jednego wierzyciela nie zostały połączone postępowania wszczęte na wniosek innych wierzycieli. Zarazem należy podkreślić, iż ewentualny wniosek wierzyciela o przekazanie sprawy – w sytuacji gdy doszło do przyłączenia się do wszczętej już egzekucji z nieruchomości – innemu komornikowi działającemu w rewirze, w którym nieruchomość jest położona, pozbawiony jest podstaw prawnych. Wykładni art. 10 ust. 9 u.o.k.s. nie można bowiem dokonywać z pominięciem art. 10 ust. 1 u.o.k.s. oraz art. 921 § 2 k.p.c. W związku z tym zgodnie z art. 10 ust. 9 u.o.k.s., na wniosek wierzyciela komornik przekazuje sprawę egzekucyjną wskazanemu przez wierzyciela komornikowi właściwemu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (przy czym do wniosku należy dołączyć pisemną zgodę wskazanego komornika na przyjęcie sprawy), o ile sprawa nie dotyczy egzekucji z nieruchomości, wydania nieruchomości, wprowadzenia w posiadanie nieruchomości, opróżnienia pomieszczeń, w tym lokali mieszkalnych,

z osób lub rzeczy, oraz nie jest sprawą, w której przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio, a z postępowaniem w sprawie egzekucji z nieruchomości wszczętym na wniosek jednego wierzyciela nie zostały połączone postępowania wszczęte na wniosek innych wierzycieli.

Jak wyjaśniono w uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw¹², która to nowelizacja wprowadziła prawo wyboru komornika na terytorium RP – rozwiązanie gwarantujące swobodę wierzyciela w zakresie decyzji co do organu egzekucyjnego mającego przeprowadzić egzekucję stanowi konsekwencję pewnego założenia. Mianowicie oznacza, że wierzyciel jest podmiotem, w stosunku do którego sąd w postępowaniu rozpoznawczym orzekł, że jego żądanie jest zasadne i zasługuje na ochronę oraz wsparcie państwa i powinien z tego tytułu czerpać dodatkową korzyść, jaką jest możliwość wyboru komornika na terytorium RP (wierzyciel ma prawo kierować się własnym przekonaniem co do kwalifikacji czy też skuteczności danego komornika). Jak dalej uzasadniano, nowelizacja ta jest w istocie rozwinięciem istniejących rozwiązań, dających komornikowi możliwość prowadzenia postępowania egzekucyjnego poza granicami swojego rewiru. Zauważono przy tym, że istnieje konieczność zachowania spójności z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego regulującymi właściwość miejscową sądów, ponieważ zgodnie z art. 38 k.p.c. powództwo o własność lub o inne prawa rzeczowe na nieruchomości, jak również powództwo o posiadanie nieruchomości, można wytoczyć wyłącznie przed sąd miejsca jej położenia. Egzekucja z nieruchomości przeprowadzona przez wszystkie fazy postępowania prowadzi w konsekwencji do pozbawienia dłużnika własności. Należy przy tym dodać, iż pewną wskazówką w tym zakresie może być także regulacja z art. 606 k.p.c., który stanowi, iż w sprawach z zakresu prawa rzeczowego właściwy jest sąd położenia rzeczy.

¹² Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1287, Sejm RP V kadencji).

W przypadku dokonania takiego wyboru na mocy art. 10 ust. 1 u.o.k.s., komornik działa poza obszarem swojego rewiru komorniczego. Prawo wyboru komornika określone w przywołanym przepisie nie jest jednak niczym nieograniczone – jak już wcześniej wyjaśniono, wyjątek stanowią m.in. sprawy o egzekucję z nieruchomości oraz sprawy, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio, ponieważ zgodnie z art. 921 § 1 k.p.c. egzekucja z nieruchomości należy do komornika działającego przy sądzie, w którego okręgu położona jest nieruchomość. Aktualny pozostaje pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 maja 2003 r.¹³, III CZP 24/03, że prawo wyboru komornika, określone w [uprzednio obowiązującym – dop. M.Dz.] art. 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji¹⁴, nie ma zastosowania do egzekucji z nieruchomości. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu przywołanej uchwały stwierdził, iż argumentu przeciwko przyznaniu prawa wyboru komornika wierzycielowi, który zamierza skierować egzekucję do nieruchomości, dostarczają także przepisy regulujące w postępowaniu rozpoznawczym właściwość wyłączną sądu miejsca położenia nieruchomości. „Przepis art. 38 k.p.c. statuuje wyłączną właściwość sądu miejsca położenia nieruchomości we wszystkich sprawach dotyczących praw rzeczowych na nieruchomości. Objęcie tych spraw właściwością wyłączną wyklucza zmianę tej właściwości umową stron (art. 46 § 2 k.p.c.), a także wyłącza właściwość ogólną i przemienne. Zasady zakazu wyboru sądu w sprawach dotyczących praw rzeczowych na nieruchomości należy stosować także w postępowaniu egzekucyjnym, dlatego nie można ich pomijać przy dokonywaniu interpretacji art. 8 ust. 1 u.o.k.s.i.e. Przeprowadzenie egzekucji z nieruchomości jest tak ściśle związane z sądem miejsca położenia nieruchomości, że dokonywanie rozłamu naruszałoby przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o roli sądu miejsca położenia nieruchomości”¹⁵. Również Z. Świeboda

¹³ Uchwała SN z dnia 20 maja 2003 r., III CZP 24/03, OSNC 2004/3/35.

¹⁴ Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm.

¹⁵ Zob.: OSNC 2004/3/35, Prok. i Pr. (wkł.) 2004, nr 1, s. 35; OSP 2003/10/121, Wokanda 2003, nr 12, s. 3; Wokanda 2003, nr 7–8, s. 4; Biul. SN 2003, nr 5, s. 5; M.Prawn. 2003, nr 12, s. 531; M.Prawn. 2004, nr 18, s. 850.

w glosie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2000 r. III CZAP 5/2000 wyraził pogląd, że wierzyciel nie może dokonać wyboru komornika przy egzekucji z nieruchomości, a odróżniając egzekucję z nieruchomości jako sposób egzekucji świadczenia pieniężnego od egzekucji wydania nieruchomości, wskazać należy, iż w postępowaniu rozpoznawczym w sprawach dotyczących wydania nieruchomości obowiązuje wyłączna właściwość miejsca położenia nieruchomości. Art. 38 k.p.c. zmierza do objęcia właściwością wyłączną sądu miejsca położenia nieruchomości wszystkich powództw dotyczących praw rzeczowych na nieruchomości, a objęcie właściwością wyłączną określonych spraw ma ten skutek, że:

- strony nie mogą nawet umową w tych sprawach zmienić właściwości miejscowej;
- wyłączona jest właściwość miejscowa ogólna;
- wyłączona jest możliwość wyboru właściwości przemiennej¹⁶.

Niejednokrotnie zdarza się jednak, że wskutek wniosku wierzyciela o wszczęcie egzekucji z nieruchomości wymienionej we wniosku, komornik niedziałający przy sądzie, w którego okręgu nieruchomość jest położona, ale wybrany do prowadzenia egzekucji przez wierzyciela na mocy regulacji zawartych w ustawie o komornikach sądowych, dokonuje zajęcia nieruchomości dłużnika wskazanej we wniosku wierzyciela. Kieruje do dłużnika pismo zawierające wezwanie do zapłaty długu oraz składa do sądu właściwego do prowadzenia księgi wieczystej wniossek o wpis o wszczęciu egzekucji lub o złożenie wniosku do zbioru dokumentów, wraz z odpisem wezwania do zapłaty, argumentując to – jak się wydaje – obawą przed usunięciem składników majątkowych w postaci nieruchomości spod zajęcia, częstokroć po wcześniejszym dokonaniu ustaleń dotyczących tych składników majątkowych. Choć czynność ta, czyli zajęcie nieruchomości przez komornika, który nie jest właściwy do wszczęcia egzekucji, pozostaje ważna dla prowadzonego postępowania, to jednak

¹⁶ Z. Świeboda dodatkowo wyjaśnia, że stosowania tych zasad do postępowania egzekucyjnego wymaga zasada jedności prawa cywilnego, a także potrzeba przekazania spraw dotyczących nieruchomości organowi najbliższemu, który będzie w stanie przeprowadzić postępowanie szybko i przy obniżeniu kosztów (OSP 2000/11/165).

dokonana zostaje z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa i rodzi określone konsekwencje, o których mowa w dalszej części przepisu. W pierwszej kolejności należy jednak dokonać analizy dwóch zasadniczych kwestii dotyczących poszukiwania majątku dłużnika w zakresie sposobu egzekucji z nieruchomości oraz naruszenia właściwości miejscowej przez komornika.

3. Poszukiwanie majątku

Przed nowelizacją dokonaną na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁷, zgodnie z ówczesnie obowiązującym art. 797 § 1 zd. 1 k.p.c., we wniosku lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu należało wskazać świadczenie, które ma być spełnione, oraz sposób egzekucji. Wierzyciel we wniosku o wszczęcie egzekucji powinien był zatem wskazać w szczególności sposób egzekucji (art. 797 § 1 k.p.c.) oraz składniki majątku dłużnika służące do zaspokojenia wierzyciela (*a contrario* z art. 801 k.p.c.). W wypadku gdy wierzyciel nie posiadał wiedzy o składnikach majątku dłużnika, do których mogłaby zostać skierowana egzekucja, to zgodnie z art. 797¹ k.p.c. mógł zlecić komornikowi poszukiwanie za wynagrodzeniem majątku dłużnika. W momencie otrzymania zlecenia poszukiwania majątku dłużnika w trybie art. 797¹ k.p.c. komornik zobowiązany był przed przystąpieniem do realizacji złożonego wniosku pobrać od wierzyciela opłatę stałą w wysokości 2% przeciętnego wynagrodzenia. Obecnie, po wejściu w życie przywołanej nowelizacji, zgodnie z art. 801² k.p.c., jeżeli w drodze czynności przewidzianych w art. 801 k.p.c. – a więc po wezwaniu dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji – nie da się ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, do którego może być skierowana egzekucja, wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika.

¹⁷ Dz.U. 2015, poz. 1311.

Wejście w życie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych spowodowało kolejną zmianę art. 801² k.p.c., wedle której wierzyciel może zlecić to poszukiwanie, niemniej jednak zgodnie z wolą ustawodawcy poszukiwaniem majątku nie jest realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761 § 11 pkt 1–6 k.p.c.

Zmiana brzmienia art. 797 w zw. z art. 799 k.p.c. spowodowała, że z pogwałceniem zasady dyspozycyjności w postępowaniu egzekucyjnym nałożono na komornika sądowego obowiązek wyboru sposobu egzekucji najmniej uciążliwego dla dłużnika¹⁸. Wedle niektórych autorów powyższą zmianę należy traktować jednak jako wprowadzenie swobody komornika sądowego względem zastosowania określonego sposobu egzekucji. Komornik powinien dokonać czynności zmierzających do ustalenia składników majątku dłużnika służących zaspokojeniu wierzyciela, takich jak odebranie od dłużnika wyjaśnień, wykazu majątku oraz, na zlecenie wierzyciela, czynności związanych z poszukiwaniem majątku dłużnika¹⁹, przy czym wskazuje się także, że poszukiwanie majątku dłużnika za wynagrodzeniem jest czynnością ostateczną²⁰.

Niemniej jednak aktualny pozostaje pogląd I. Kunickiego, zgodnie z którym „zlecenia poszukiwania majątku nie można rozumieć formalistycznie, a zatem wierzyciel nie musi użyć sformułowania «zlecam poszukiwanie majątku»²¹. Przyjęcie poglądu odmiennego, opowiadającego się za brakiem analizy woli stron i uczestników, prowadziłoby do aprobaty stanowiska, zgodnie z którym strony i uczestnicy postępowań egzekucyjnych każdorazowo

¹⁸ Szerzej na ten temat: M. Dziewulska, *Zmiany w zakresie poszukiwania majątku dłużnika wprowadzone na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311) a wyjawienie majątku oraz wykaz majątku dłużnika. Analiza zasadności wprowadzonych zmian [w:] Cecha sprawiedliwości jest nie krzywdzić ludzi. Księga pamiątkowa ku czci Zenona Knypla*, pod red. Z. Szczurka, G. Sikorskiego, Sopot 2017, s. 21 i n.

¹⁹ O. Marcewicz, *Komentarz do art. 801² k.p.c. [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 730–1217*, pod red. A. Jakubeckiego, Warszawa 2017, Lex.

²⁰ M. Krakowiak, *Wykaz majątku dłużnika składany przed komornikiem sądowym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 10 lipca 2015 r.*, PS 2017, nr 1, s. 7 i n.

²¹ I. Kunicki, *Poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika za wynagrodzeniem*, PPE 2009, nr 6, s. 114.

kierując wnioski do organu egzekucyjnego, musieliby wskazywać podstawę prawną swoich żądań, a komornik nie miałby nawet możliwości działania – na podstawie i w granicach prawa – zgodnie z intencją wnioskodawców. Ustawodawca nie uregulował w jakimkolwiek z przepisów odnoszących się do postępowania egzekucyjnego obowiązku stron i uczestników tego postępowania wskazywania podstaw prawnych swoich żądań. Należy zgodzić się z poglądem prezentowanym przez Z. Szczurka, a wyrażonym przed nowelą z 2015 r., że „skoro art. 797¹ k.p.c. umiejscowiony jest w dziale III tytułu I części trzeciej k.p.c., regulującym wszczęcie i dalsze czynności egzekucyjne, to poszukiwanie majątku dłużnika nie może mieć miejsca przed wszczęciem ani po zakończeniu postępowania egzekucyjnego”²². Zatem jeżeli postępowanie poszukiwawcze ma charakter wypadkowy w stosunku do wszczętego postępowania egzekucyjnego i służy wyłącznie zapewnieniu skuteczności prowadzonej już egzekucji, to nie może być ono przeprowadzone po prawomocnym umorzeniu postępowania egzekucyjnego, w tym po umorzeniu tego postępowania w konkretnym zakresie.

Dla dalszych rozważań należy wskazać, że poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika:

- przed nowelą z 2015 r. mogło odbywać się jedynie w ramach wskazanego sposobu egzekucji²³, innymi słowy – gdy wierzyciel wskazał jako jedyny sposób egzekucji np. egzekucję z ruchomości, komornik był uprawniony do pozyskiwania informacji np. o posiadanych przez dłużnika pojazdach, kierując stosowne zapytanie do Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców. Nie mógł jednak wystąpić do Starostwa Powiatowego z zapytaniem, czy dłużnik jest właścicielem (współwłaścicielem) nieruchomości bądź użytkownikiem wieczystym nieruchomości, jeżeli wierzyciel we wniosku nie domagał się przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości. Po wejściu w życie noweli z 2015 r. ta sama zasada aktualizuje się w przypadku, gdy wierzyciel – nie będąc do tego zobowiązany – wskazał we wniosku sposób

²² Z. Szczurek, *Zlecenie komornikowi poszukiwania za wynagrodzeniem majątku dłużnika*, PPE 2008, nr 3–5, s. 25; Lex nr 88540/3.

²³ Por. Z. Szczurek, *Gromadzenie w postępowaniu egzekucyjnym informacji o stanie majątkowym dłużnika*, PPE 2005, nr 10–12, s. 25–26.

albo sposoby egzekucji bądź też jeżeli w drodze czynności przewidzianych w art. 801 k.p.c. nie można ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, do którego może być skierowana egzekucja, wierzyciel zlecił komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika. W takim przypadku komornik może poszukiwać majątku dłużnika w ramach wszystkich dostępnych sposobów egzekucji, oprócz egzekucji z nieruchomości (gdy brak wniosku w tym przedmiocie) – chyba że wierzyciel zdecydował o zastosowaniu kilku lub jednego sposobu egzekucji, rezygnując tym samym z prowadzenia egzekucji w ramach pozostałych sposobów;

- mogło i może odbywać się jedynie w takim zakresie, który prowadzi do ustalenia składników majątku dłużnika niezbędnych i wystarczających (a więc nie „ponad miarę”) do wyegzekwowania świadczenia należnego wierzycielowi składającemu komornikowi wniosek o poszukiwanie majątku dłużnika²⁴ – zatem poszukiwanie majątku dłużnika nie ma charakteru bezwzględnie kompleksowego i wyczerpującego i nie może służyć do dokonywania ustaleń ponad miarę, które prowadziłyby do innych celów niż skuteczne przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego;
- mogło i może odbywać się tylko w zakresie przedmiotów majątkowych, do egzekucji z których właściwy jest komornik. To ograniczenie koresponduje z regulacjami prawnymi dotyczącymi jurysdykcji krajowej, właściwości rzeczowej i miejscowej komornika. Co istotne, komornik sądowy nie jest uprawniony do poszukiwania majątku, jeżeli do przeprowadzenia egzekucji z tego majątku nie posiada jurysdykcji krajowej – nie może zatem poszukiwać posiadanych przez dłużnika nieruchomości poza granicami kraju. Takie same ograniczenia funkcjonują w przypadku dokonywania ustaleń dotyczących składników majątku dłużnika, do egzekucji z których komornik sądowy nie jest właściwy rzeczowo.

Komornik w toku egzekucji z nieruchomości lub egzekucji, do której przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio, nie może w szczególności:

²⁴ I. Kunicki, *op. cit.*, s. 107.

- pozyskiwać informacji i poszukiwać majątku dłużnika w postaci gospodarstwa rolnego czy przedsiębiorstwa, których dłużnik jest właścicielem, albowiem egzekucja z tych składników majątku należy do właściwości sądu rejonowego (art. 1064¹⁴ i n. k.p.c.);
- dokonywać ustaleń dotyczących nieruchomości, których właścicielem jest dłużnik, a położonych w okręgu innego sądu niż ten, przy którym działa komornik. Przeprowadzenie egzekucji z takiej nieruchomości będzie bowiem należało do innego, właściwego miejscowo komornika, a to ze względu na właściwość miejscową wyłączną określoną w art. 921 § 1 k.p.c. w zw. z art. 10 ust. 1 u.o.k.s.²⁵ Nawet jeżeli dojdzie do ustalenia nieruchomości będących własnością dłużnika, a położonych w okręgu innego sądu niż ten, przy którym działa komornik, informacja ta nie może być „impulsem” do wszczęcia egzekucji z takiego składnika majątkowego przez komornika, który nie jest właściwy do jej przeprowadzenia.

Nie jest więc dopuszczalne żądanie przez komornika informacji dotyczących składników majątku dłużnika, do przeprowadzenia egzekucji z których nie byłby właściwy, albowiem informacje tego rodzaju nie są niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Według stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 6 kwietnia 2006 r.²⁶, niezbędność informacji należy oceniać w każdym przypadku, biorąc pod uwagę wniosek wierzyciela, w tym także ewentualnie wskazany sposób (bądź sposoby) egzekucji i rozumieć jako prawo żądania przez komornika udzielenia informacji potrzebnej do prawidłowego przeprowadzenia egzekucji, czyli do podjęcia czynności zgodnych z obowiązującym prawem

Mając na względzie powyższe, wierzyciel egzekwujący nie może złożyć wniosku o poszukiwanie majątku dłużnika w postaci nieruchomości na terenie całego kraju. Taki wniosek winien być przez komornika sądowego oddalony. Podjęcie przez organ egzekucyjny czynności zmierzających

²⁵ Zob. J. Świeczkowski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, pod red. J. Świeczkowskiego, Warszawa 2012, s. 35.

²⁶ Wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2006 r., IV CSK 6/06, Lex nr 393244.

do odnalezienia składników majątku dłużnika w postaci nieruchomości w ramach całego terytorium RP prowadziłoby w konsekwencji do naruszenia właściwości miejscowej wyłącznej określonej w art. 921 § 1 k.p.c. w zw. z art. 10 ust. 1 u.o.k.s. Nie należy także pomijać okoliczności, że zgodnie z art. 222 u.o.k.s. komornik odpowiada dyscyplinarnie m.in. za zawinione działania lub zaniechania (przewinienia dyscyplinarne) polegające na naruszeniu właściwości określonej w art. 9 i art. 10, w szczególności zasad przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela – również w przypadku, gdy dojdzie do wszczęcia egzekucji z nieruchomości położonej poza okręgiem sądu, przy którym działa komornik.

Trafnie zatem wskazuje R. Kowalkowski, że komornikowi sądowemu grozi odpowiedzialność dyscyplinarna za takie naruszenie przepisów prawa – czyli m.in. przepisów o postępowaniu egzekucyjnym, które noszą znamiona „rażącego naruszenia”. Tak należy bez wątpienia rozumieć zachowanie komornika sprzeczne z dyspozycją przepisu, które jest działaniem świadomym i dotyka sfery postępowania egzekucyjnego, istotnej z punktu widzenia oczekiwanego przez ustawodawcę prawidłowego biegu egzekucji²⁷. Nie ulega także wątpliwości, że przewinieniem dyscyplinarnym jest naruszenie przez komornika właściwości miejscowej, a znamiona tego przewinienia wypełniać będzie m.in. czyn polegający na działaniu komornika poza obszarem jego rewiru (z wyjątkiem skorzystania przez wierzyciela z prawa wyboru komornika, ale z uwzględnieniem przepisów dotyczących ograniczeń co do możliwości wszczęcia, a także prowadzenia egzekucji z nieruchomości lub egzekucji, co do których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio).

4. Podsumowanie

Nie ulega obecnie wątpliwości, że zarówno rodzaj pracy wykonywanej przez komorników, jak również wymogi kwalifikacyjne, które są im

²⁷ R. Kowalkowski, *Czy komornik musi się obawiać odpowiedzialności dyscyplinarnej, gdy uchybi terminowi z art. 45a ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, PÉS 2001, nr 18, s. 69; Lex nr 37594/1.

teraz stawiane, sprawiają, że członkowie samorządu komorniczego są osobami wykonującymi zawód prawniczy, wymagający wyspecjalizowanych umiejętności. Ma to również potwierdzenie w ostatnich nowelizacjach Kodeksu postępowania cywilnego, szczególnie w zakresie najtrudniejszego sposobu egzekucji – z nieruchomości. Dlatego też m.in. niezwykle istotne jest prawidłowe stosowanie przepisów dotyczących poszukiwania majątku w ramach tego sposobu egzekucji, jak również respektowania zasad rządzących prawem wyboru komornika sądowego. Wobec przyznania komornikom statusu funkcjonariusza publicznego i zarazem zawodu zaufania publicznego, ustawodawca – pomimo okoliczności, że po zakończeniu przetargu (licytacji nieruchomości) większość czynności należy do sądu – uznał, iż waga niektórych czynności podejmowanych w tym stadium nie uzasadnia angażowania sądu (np. wezwanie nabywcy do uiszczenia ceny, przedłużenie terminu do dokonania tej czynności, sporządzenie oraz wykonanie planu podziału) i rozszerzył kompetencje komornika do podejmowania czynności egzekucyjnych. Bez zmian natomiast pozostały regulacje dotyczące właściwości komornika sądowego w ramach sposobu egzekucji z nieruchomości.

Egzekucja obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych

Marlena Anna Kaczmarek

Bądź na bieżąco z aktualnymi przepisami dotyczącymi postępowania eksmisyjnego!

Cena standardowa ~~89 PLN~~
Cena w subskrypcji

66,75 PLN

KSIAŻKĘ MOŻESZ ZAMÓWIĆ NA

WWW.SKLEP.CURRENTA.PL

STRESZCZENIE **Rola Krajowego Rejestru Zadłużonych w instytucji upadłości konsumenckiej**

Instytucja upadłości konsumenckiej powoduje uwolnienie od zadłużenia w sposób humanitarny, bez konieczności przeprowadzania egzekucji. Jednakże brak centralnej rejestracji wnioskodawców, którzy występują m.in. o restrukturyzację, upadłość konsumencką, stwarza możliwość manipulacji danymi, co może być czynnikiem powodującym wysoką przestępczość, trudną do wykrycia. Transpozycja przepisów unijnych spowoduje utworzenie długo wyczekiwanej ogólnodostępnej bazy – Krajowego Rejestru Zadłużonych. Wprowadzenie elektronicznego rejestru ułatwi pracę sądom i innym organom administracji. Ogólnodostępny charakter bazy zwiększy bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. Taki stan rzeczy spowoduje również zmniejszenie przestępczości, w szczególności tej z tytułu podawania nieprawdziwych danych we wniosku, obejścia ustawy PrUp z pokrzywdzeniem wierzycieli. Rozważania prowadzone w ramach niniejszego artykułu mają na celu wskazanie korzyści płynących z utworzenia jednego rejestru oraz wskazanie zagrożeń, jakie istnieją w obecnym stanie prawnym.

Słowa kluczowe: *upadłość konsumencka, Krajowy Rejestr Zadłużonych, baza dłużników*

SUMMARY **The Role of the National Debtor Register in Consumer Bankruptcy**

The phenomenon of consumer bankruptcy is a legal interest, which exempts from debt in a humane manner, without the necessity to have an auction. No central registration of applicants who apply for restructuring and consumer bankruptcy creates the opportunity for manipulating with their data, which may foster soaring crime that is difficult to detect. The transposition of EU regulations will create a long-awaited public database: the National Debtor Register, which is essential and corresponds to the dynamic reality. The implementation of the electronic register will facilitate the work of courts and other administrative bodies. The public nature of the database will increase the security of economic turnover. This state of affairs will also reduce crime rates, especially due to providing false data in the application. The article's considerations are aimed at indicating the benefits of creating a single register and identifying threats that exist under the current legal situation.

Keywords: *consumer bankruptcy, the National Debtor Register, debtors database*

Rola Krajowego Rejestru Zadłużonych w instytucji upadłości konsumenckiej

1. Krajowy Rejestr Zadłużonych

Dnia 12 grudnia 2012 r. Komisja Rady Europy przyjęła sprawozdanie w sprawie stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 dotyczącego postępowania upadłościowego¹. Wynik Sprawozdania był zadowalający, jednak Rada Europy wyciągnęła pewne wnioski. Postanowiono, iż należy zwiększyć skuteczność przeprowadzania transgranicznych postępowań upadłościowych, udoskonalić procedurę poprzez zmianę przepisów prawnych, aby zwiększyć ich transparentność². Z uwagi na fakt, że przystąpiliśmy do struktur Unii Europejskiej, ciążył na nas obowiązek transpozycji art 24. ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 w sprawie postępowania upadłościowego, który w swojej treści zobowiązuje sądy do natychmiastowej rejestracji wnioskodawcy (czyli stworzenia jednolitej bazy). Polska sprostała temu zadaniu i dnia 6 grudnia 2018 r. uchwalono ustawę o Krajowym

---

¹ Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/dostęp> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. UE. L. z 2015 r. Nr 141, str. 19 z późn. zm.).

Rejestrze Zadłużonych. Ideą Unii Europejskiej jest stworzenie obszaru wolności, bezpieczeństwa oraz sprawiedliwości³. W myśl tej idei koniecznym jest stworzenie instrumentów do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego (państw członkowskich) oraz sprawnego funkcjonowania transgranicznych postępowań upadłościowych.

Celem ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych⁴ jest wprowadzenie Bazy Krajowego Rejestru Zadłużonych, jako jednego Rejestru, w którym będą ujawniane dane dotyczące osób, wobec których prowadzi się postępowania restrukturyzacyjne i upadłościowe oraz osób, wobec których była prowadzona egzekucja, która została umorzona z powodu bezskuteczności⁵. Rejestr będzie prowadzony w systemie teleinformatycznym przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Centralny Rejestr Restrukturyzacji i Upadłości, o którym stanowi art. 5 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne, a który nigdy *de facto* nie funkcjonował, zostanie zastąpiony Krajowym Rejestrem Zadłużonych⁶.

2. Jakie informacje zostaną zawarte w Krajowym Rejestrze Zadłużonych?

Ustawa z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych zakłada, że w rejestrze powinny zostać zamieszczone m.in. informacje dotyczące osób fizycznych, prawnych oraz jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną i wobec których są lub były prowadzone postępowania:

- restrukturyzacyjne;
- upadłościowe lub wtórne postępowania upadłościowe;

---

³ *Ibidem*.

⁴ Ustawa z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2019 r., poz. 55).

⁵ M. Dobrzycka, Krajowy Rejestr Zadłużonych zacznie funkcjonować od 1 grudnia 2020 r., 2019-03-21, Legalis (dostęp: 22.06.2019).

⁶ Ustawa z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2019 r., poz. 55); dalej: KRZ.

- w przedmiocie uznania orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego;
- prawomocne orzeczenia zakazów, które wynikają z art. 373 PrUp (zakaz prowadzenia działalności gospodarczej)⁷.

Ponadto w Krajowym Rejestrze Zadłużonych zamieszczane będą dane osób lub podmiotów, wobec których umorzono egzekucję sądową lub administracyjną (Zakład Ubezpieczeń Społecznych lub Urząd Skarbowy). Opublikowane zostaną dane dotyczące współników, którzy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania całym swoim majątkiem, w przypadku kiedy ogłoszono upadłość lub oddalono wniosek. Sąd obligatoryjnie oddali wniosek o upadłość konsumencką, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego lub wystarcza jedynie na zaspokojenie tych kosztów. Ponadto niedopuszczalna jest sytuacja, w której niewypłacalny dłużnik posiada majątek obciążony hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską w takim stopniu, że pozostały jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania. Niedopuszczalna jest też sytuacja, w której dłużnik dokonał czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli, wyzbył się majątku wystarczającego na zaspokojenie wierzycieli, a wystąpił z wnioskiem o upadłość konsumencką. Powyższe czynności w świetle prawa uznawane są za bezskuteczne i podlegają zaskarżeniu. Sąd oddali wniosek, jeżeli czynność ta również spowodowała uszczuplenie majątku w taki sposób, że koszty przewyższają wartość majątku⁸. Ustawodawca założył również, że każde zdarzenie dotyczące postępowania restrukturyzacyjnego i upadłościowego należy zarejestrować. Dłużnik biznesowy będzie zobligowany do działania za pośrednictwem formularza elektronicznego, natomiast obowiązek ten nie obejmuje konsumenta. Wnioskodawca – konsument może wnieść wniosek w formie

⁷ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 498); dalej: PrUp.

⁸ *Ibidem*.

papierowej, bez rejestracji w bazie teleinformatycznej. Czynność ta zostanie wówczas dokonana przez pracownika biura podawczego (art. 216a ust. 1 i 2 ustawy o KRZ⁹).

Wprowadzenie w życie Krajowego Rejestru Zadłużonych wpłynie również na funkcjonowanie przedsiębiorstw. Trudniej będzie zaciągać zobowiązania niewypłacalnym przedsiębiorcom, zwiększy się również bezpieczeństwo obrotu gospodarczego¹⁰. Rejestr ma stać się źródłem informacji o niewypłacalnych kontrahentach, zagrożonych niewypłacalnością, a także tych, którzy dokonali restrukturyzacji, upadłości, wobec których orzeczono zakaz prowadzenia działalności gospodarczej oraz tych, względem których umorzono bezskuteczną egzekucję¹¹. Ustawodawca założył, że rejestr jest jawny, każdy będzie mógł się zapoznać z treścią ujawnionych danych za pośrednictwem sieci internetowej. Dane dotyczące dłużników, które zostaną opublikowane przez komornika, sąd lub organ, który wypłacił świadczenie, będą zawierały „wrażliwe” informacje o dłużniku, takie jak: imię i nazwisko albo nazwę; nazwę firmy; miejsce zamieszkania albo siedzibę; adres; numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) albo numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku ich braku, inne dane umożliwiające jednoznaczną identyfikację, w szczególności numer paszportu i oznaczenie państwa wystawiającego paszport albo numer karty pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej albo numer w zagranicznym rejestrze albo zagraniczny numer identyfikacji lub identyfikacji podatkowej; numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli osoba albo jednostka organizacyjna ma taki numer; określenie, czy upadły jest osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej; nazwę sądu prowadzącego postępowanie; imię i nazwisko sędziego-komisarza; imię i nazwisko zastępcy sędziego; komisarza; sygnaturę akt

⁹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2019 r., poz. 55).

¹⁰ <https://www.pit.pl/aktualnosci/krajowy-rejestr-zadluzonych-wplynie-na-funkcjonowanie-firm-945686> (dostęp: 22.06.2019).

¹¹ <https://pożyczkaportal.pl/krajowy-rejestr-zadluzonych> (dostęp: 16.06.2019).

sprawy; informację o złożeniu przez dłużnika wniosku restrukturyzacyjnego, wniosku o ogłoszenie upadłości, wniosku o wszczęcie wtórnego postępowania upadłościowego, a także informację o prawomocnym zwrocie, oddaleniu albo odrzuceniu wniosku dłużnika albo umorzeniu postępowania w przedmiocie rozpoznania takiego wniosku; informację o złożeniu przez zarządcę zagranicznego albo dłużnika, któremu pozostawiono zarząd własny majątkiem, wniosku o uznanie orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego oraz informację o prawomocnym zwrocie, oddaleniu albo odrzuceniu wniosku albo umorzeniu postępowania w przedmiocie rozpoznania takiego wniosku; informację o zabezpieczeniu majątku dłużnika przez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego, tymczasowego zarządcy lub zarządcy przymusowego oraz informację o zakresie i sposobie wykonywania zarządu, informację o prawomocnym oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 lub 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe; informację o zatwierdzeniu warunków sprzedaży w trybie przygotowanej likwidacji oraz uwzględnieniu wniosku o uchylenie lub zmianę postanowienia zatwierdzającego warunki sprzedaży; informację o ogłoszeniu upadłości, wszczęciu wtórnego postępowania upadłościowego, otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego i jego rodzaju, przy czym w każdym przypadku ogłoszenia upadłości, wszczęcia wtórnego postępowania upadłościowego, otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego oraz zatwierdzenia układu w postępowaniu o zatwierdzenie układu w Rejestrze ujawnia się podstawę jurysdykcji sądu, a jeżeli zastosowanie ma rozporządzenie 2015/848, ujawnia się również, czy postępowanie ma charakter główny czy uboczny; informację o terminie i sposobie zaskarżenia postanowienia o ogłoszeniu upadłości lub wszczęciu wtórnego postępowania upadłościowego, postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo zatwierdzeniu układu w postępowaniu o zatwierdzenie układu; informację o wniesieniu zażalenia na postanowienie o ogłoszeniu upadłości lub wszczęciu wtórnego postępowania upadłościowego,

postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo zatwierdzeniu układu w postępowaniu o zatwierdzenie układu w części dotyczącej jurysdykcji sądów polskich; informację o terminie i sposobie zgłaszania wierzytelności; informację o ustanowieniu, objęciu funkcji, zmianie, odwołaniu oraz wygaśnięciu funkcji nadzorcy, zarządcy lub syndyka oraz organów, do których przepisy o nadzorcy, zarządcy lub syndyku stosuje się odpowiednio, numer licencji doradcy restrukturyzacyjnego osoby fizycznej wyznaczonej do pełnienia tej funkcji albo numer w Krajowym Rejestrze Sądowym spółki wyznaczonej do pełnienia tej funkcji oraz jej dane objęte wpisem na listę doradców restrukturyzacyjnych, które są ujawniane przez Ministra Sprawiedliwości zgodnie z art. 17 ust. 3a ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (Dz.U. z 2016 r., poz. 883 oraz z 2018 r., poz. 398); informację o liście wierzytelności, spisie wierzytelności i spisie wierzytelności spornych oraz zatwierdzeniu, sprostowaniach, uzupełnieniach i zmianach listy wierzytelności, spisu wierzytelności oraz spisu wierzytelności spornych; informację o składzie i stanie masy upadłości; informację o częściowym i ostatecznym planie podziału funduszków masy upadłości oraz oddzielnym planie podziału sum uzyskanych ze sprzedaży rzeczy i praw obciążonych; informację o umorzeniu, zakończeniu lub uchyleniu postępowania upadłościowego informację o planie spłaty wierzycieli lub umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli; informację o dacie, miejscu, przedmiocie obrad zgromadzenia wierzycieli oraz sposobie głosowania na zgromadzeniu wierzycieli albo przeprowadzeniu głosowania w innym trybie; informację o przyjęciu układu przez wierzycieli i treści układu; informację o terminie i miejscu rozprawy wyznaczonej w celu rozpoznania układu; informację o zatwierdzeniu układu i jego treści oraz odmowie zatwierdzenia układu; informację o otwarciu postępowania o zmianę układu; informację o wykonaniu układu; informację o uchyleniu i wygaśnięciu układu z mocy prawa; informację o zakończeniu i umorzeniu postępowania restrukturyzacyjnego;

informację o prawomocnym orzeczeniu zakazu, o którym mowa w art. 373 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, w tym informację o okresie orzeczonego zakazu; informację o uznaniu orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego i przebiegu postępowania po uznaniu, w tym informację o zmianie lub uchyleniu postanowienia o uznaniu orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego. Jeśli prowadzone w Rzeczypospolitej Polskiej postępowanie będzie miało charakter wtórnego postępowania upadłościowego, to do KRZ¹² należy wprowadzić również informacje o zakończonym lub umorzonym głównym postępowaniu upadłościowym.

Z nowych przepisów płynie wiele korzyści, obok tych, które spostrzegła Rada Europy. Dla sądu jest to usprawnienie pracy, poprzez harmonizację systemów teleinformatycznych, która sprawi, że kompatybilne będą bazy spraw restrukturyzacji, upadłości oraz rejestracji, co niewątpliwie zwiększy bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. W obecnym stanie prawnym wniesienie wniosku o upadłość konsumencką nie wiąże się z wpisem do rejestru. Do sądu należy ocena sytuacji życiowej wnioskodawcy, miejsca jego działalności, czyli „centrum życiowego” oraz zbadanie przesłanek do wydania postanowienia. Sąd, badając przesłanki pozytywne, jak i negatywne może w wyjątkowych sytuacjach wydać postanowienie ogłaszające upadłość konsumencką z uwagi na „względy słuszności i względy humanitarne”. Obowiązujący stan prawny dopuszcza możliwość popełniania wielu nadużyć, co nie będzie możliwe po wejściu w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych i utworzeniu jednolitego zbioru informacji. W obecnym stanie prawnym, bazując na swobodnej ocenie sądu oraz możliwości zastosowania „względów słuszności i względów humanitarnych”, wnioskodawca w swojej determinacji może poszukiwać sądu, który przychyli się do wydania postanowienia o upadłości konsumenckiej. Wnioskodawca, podając nieprawdę,

¹² Ustawa z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2019 r., poz. 55).

może wielokrotnie ubiegać się ogłoszenie upadłości w różnych sądach i za każdym razem podawać inne dane, zmieniać adresy zamieszkania. Obowiązujący art. 25 PrUp¹³, który stanowi o poniesieniu odpowiedzialności za podanie nieprawdy przez dłużnika jest niewystarczający. Zweryfikowanie dokumentów i ocena stanu faktycznego spoczywa na sądzie, który dokłada wszelkich starań, jednak nie zawsze jest w posiadaniu wiedzy o całokształcie poczynañ wnioskodawcy. Po nowelizacji takie nadużycie ze strony wnioskodawcy nie będzie już możliwe, dłużnik za każdym razem musi być rejestrowany w bazie. Przyjmując, że system będzie transparentny, zasadna wydaje się również hipoteza, iż zmniejszy się wskaźnik przestępczości.

Z prawnokarnego punktu widzenia stworzenie Krajowego Rejestru Zadłużonych hipotetycznie zmniejszy przestępczość z uwagi na migrację danych z innych baz. Sankcje wynikające z szeroko pojętego oszustwa, o którym mowa w art. 286 Kodeksu karnego, zapewne wpłyną na treść podawanych i publikowanych informacji w bazie wniosków. Należy przyjąć hipotezę, że nikt, kto jest w posiadaniu wiedzy o rejestracji każdego zdarzenia, nie poda nieprawdziwych danych we wniosku, jak również nie będzie usiłował obejść przepisów prawnych wynikających z właściwości sądu. W obecnym stanie prawnym przykładem nadużycia jest wielokrotne składanie wniosków w różnych sądach, które wydały niekorzystne postanowienia. Wnioskodawca może podać nieprawdziwe informacje – składać wnioski do sądów niewłaściwych. Aktualnie sąd nie jest w posiadaniu informacji, które pomogłyby w wykryciu nadużycia, ale ulegnie to zmianie po wprowadzeniu ujednoliconej bazy. Obecnie istnieje zatem możliwość oszukania nie tylko osób trzecich, ale także organu – sądu. Zjawisko oszustwa sądowego¹⁴ zachodzi wówczas, kiedy sąd wyda postanowienie na korzyść wnioskodawcy, z pokrzywdzeniem osoby trzeciej. Sprawca popełnia czyn zabroniony

¹³ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 498).

¹⁴ Art. 9 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1600 z późn. zm.).

umyślnie, z zamiarem bezpośrednim¹⁵. Czyn jest ukierunkowany na wprowadzenie w błąd innej osoby oraz doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia mieniem¹⁶. Dzięki nowej ustawie o KRZ¹⁷ nie będzie możliwe w sposób niezauważony popełnienie przestępstwa wynikającego z art. 302 Kodeksu karnego (zaspokojenie wybranych wierzycieli; łapownictwo w postępowaniu egzekucyjnym). Czynność polegająca na faworyzowaniu określonego wierzyciela, kosztem innych wierzycieli. Po wprowadzeniu ustawy o KRZ¹⁸ każde zdarzenie dotyczące restrukturyzacji, zgłoszenia wniosku o upadłość konsumencką będzie rejestrowane, a organ najprawdopodobniej nie podejmie ryzyka polegającego na niezarejestrowaniu zdarzenia, by narazić się na zarzut odpowiedzialności karnej. Transparentność jednej bazy zapewne ograniczy pole manewru do nadużyć i tym samym pomniejszy zjawisko przestępczości.

Ideą ustawodawcy w instytucji upadłości konsumenckiej jest oddłużenie osób fizycznych, które utraciły płynność finansową w sposób niezawiniony i nie są w stanie spłacić swoich zobowiązań wobec wierzycieli. Fragmentaryczne badania aktowe¹⁹ wykazują, iż najczęstszymi przyczynami doprowadzenia do takiego stanu rzeczy w sposób niezawiniony jest nagła choroba, zmiana sytuacji życiowej, np. rozwód, zmiana warunków decydujących o wysokości zadłużenia czy też utrata płynności finansowej w prowadzonej działalności gospodarczej. Natomiast do „rażącego niedbalstwa”, o którym mowa w art. 369 pkt 2 PrUp²⁰, zaliczyć można np. nieroztropność w zaciąganiu zobowiązań, brak prawidłowego rozeznania możliwości finansowych. Ustawodawca nie zdefiniował jednak tego określenia, ponadto dopuszcza zastosowanie wobec

¹⁵ Art. 286 *ibidem*.

¹⁶ E. Pływaczewski, E. Guzik-Makarczuk [w:] *Kodeks karny, komentarz*, pod red. M. Filara, Warszawa 2014, s. 1411.

¹⁷ Ustawa z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2019 r., poz. 55).

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Sąd Rejonowy w Olsztynie, V Wydział Gospodarczy.

²⁰ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 498).

wnioskodawcy „względów słuszności lub względów humanitarnych”²¹, przy czym należy dodać, że określenie to również nie zostało zdefiniowane. Są to pojęcia niezdefiniowane i nieostre. Upadłość konsumencka, jak sama nazwa wskazuje, jest prawem przysługującym wyłącznie osobie nieprowadzącej działalności gospodarczej, zatem dopiero po wyrejestrowaniu działalności można ubiegać się o status upadłego. W obecnym stanie prawnym wniosek o upadłość konsumencką można złożyć tuż po wyrejestrowaniu działalności, nie obowiązuje już roczny okres karencji. Taka możliwość istnieje po nowelizacji ustawy PrUP z dnia 7 grudnia 2016 r. W przypadku, kiedy przedsiębiorstwo przynosi straty, to na przedsiębiorcy lub osobie zarządzającej w jego imieniu ciąży obowiązek zgłoszenia przedsiębiorstwa do upadłości w ciągu jednego miesiąca, do właściwego sądu, natomiast niezgłoszenie spółki (poza spółką akcyjną) do upadłości wiąże się z odpowiedzialnością karną²². Od 1 stycznia 2016 r. prawo do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej nabył również wierzyciel, przy czym nie obowiązuje go termin do wniesienia wniosku²³.

Upadłość konsumencka jest korzystniejszym rozwiązaniem od egzekucji komorniczej. Celem wprowadzenia ustawy było oddłużenie osób fizycznych, które w sposób niezawiniony doprowadziły do utraty płynności finansowej. Ponadto intencją ustawodawcy było zbiorowe zaspokojenie roszczeń majątkowych. Procedura oddłużenia zakłada, że upadłemu spienięża się majątek (art. 306 PrUp²⁴), ustala plan spłaty wierzycelności, nad którym czuwa syndyk, a po zakończonej umowie (wykonaniu układu) dług się umarza (art. 361 PrUp). W okresie umowy można również wносить o zmianę planu spłaty, jeśli zajdzie okoliczność powodująca niemożność wywiązania się z umowy (art. 491¹⁹ PrUp).

²¹ Art. 491⁴ pkt 4 Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 498).

²² Art. 586 Ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 505 z późn. zm.).

²³ M. Hajduk, *Przewodnik po upadłości konsumenckiej*, Gdańsk 2016, s. 9.

²⁴ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 498).

Upadły, który posiada mieszkanie lub dom, może także uzyskać środki na wynajem lokalu mieszkalnego dla siebie i osób, które są na jego utrzymaniu, na okres do dwudziestu czterech miesięcy. Procedura egzekucyjna nie dopuszcza takiej możliwości (art. 491¹³ PrUp). Istnieje zatem system motywacyjny dla osób zadłużonych, który może powodować determinację w uzyskaniu statusu upadłego.

Sąd w swojej ocenie opiera się na dokumentach, które zostały przedłożone wraz z wnioskiem przez wnioskodawcę, dodatkowo posiłkuje się informacjami, które może uzyskać poza wnioskodawcą. W obecnym stanie prawnym istnieje wiele baz, które są źródłem takich informacji, jednak nie są one w żaden sposób zharmonizowane. Aby dokonać analizy co do stanu faktycznego konkretnej osoby fizycznej lub podmiotu, należy sięgnąć do:

1. Biura Informacji Gospodarczej (BIG);
2. Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG);
3. Krajowego Rejestru Długów (KRD);
4. Krajowego Rejestru Dłużników Niewypłacalnych (KRDN);
5. Krajowego Rejestru Sądowego (KRS);
6. Ksiąg Wieczystych (KW);
7. Rejestrów Notarialnych (RN).

Cennym źródłem informacji są również dane pochodzące z urzędów skarbowych, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast nie istnieje żadna jednolita baza, w której są gromadzone i przetwarzane dane o osobach czy podmiotach, z uwzględnieniem dziesięcioletniego okresu. Ustawa PrUp przewiduje bowiem, że ogłoszenie upadłości może nastąpić nie częściej niż raz na dziesięć lat, a sąd wydając postanowienie zobowiązany jest zweryfikować stan faktyczny sprzed dziesięciu lat.

W postępowaniu upadłościowym biorą udział następujące organy: sąd upadłościowy, sędzia-komisarz, syndyk, zgromadzenie wierzycieli oraz rada wierzycieli. Pierwszym i najistotniejszym organem prowadzącym postępowanie upadłościowe jest sąd, na którym spoczywa odpowiedzialność

ustalenia przesłanek do wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej. Zadaniem sądu jest ocena zasadności wniosku o upadłość konsumencką i na tej podstawie sąd może zwracać się do innych sądów oraz organów w celu weryfikacji informacji o wnioskodawcy, istnieje bowiem ryzyko podania niepełnych lub nieprawdziwych danych we wniosku.

W przypadku wniesienia wniosku do sądu, który nie jest właściwy, na podstawie art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.²⁵ sąd, do którego wpłynął wniosek, może przekazać go do rozpatrzenia właściwemu sądowi. Wnioskodawca ma obowiązek przytoczyć okoliczności faktyczne uzasadniające właściwość przemienną. Ma to szczególne znaczenie wypadku, kiedy „centrum życiowe” może znajdować się w co najmniej dwóch miejscach. Ustawodawca odpuszcza też możliwość przeprowadzenia postępowania w Polsce, nawet jeśli wnioskodawca prowadzi życie w innym kraju, a posiada majątek w Polsce. Ponadto sąd, wydając postanowienie o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej, musi się odnieść do art. 527 k.c., który uwzględnia *actio Pauliana* – **skargę pauliańską**, czyli działanie z pokrzywdzeniem wierzycieli. Niełatwym zadaniem jest ocena wszystkich przesłanek, bowiem sąd opiera się na domniemaniu, że rozpoznał sprawę na podstawie dostępnych mu dokumentów oraz stanu faktycznego. Nie istnieje jednak żadna baza informacji, która daje 100% pewności, że sąd wydał postanowienie w oparciu wszystkie istniejące fakty. Dotychczasowa praktyka wskazuje na potrzebę stworzenia transparentnej bazy, która ułatwi pracę sądom.

Ponadto, zaistnienie Krajowego Rejestru Zadłużonych sprawi, że usprawni się nadzór wierzycieli i sędziów-komisarzy nad nadzorcą sądowym, zarządcą, czy syndykiem²⁶.

W wyniku zmian dostrzeżono również potrzebę wprowadzenia art. 131a PrUp, która wypełnia lukę prawną dotyczącą ustalenia lub uznania bezskuteczności czynności w postępowaniu upadłościowym.

²⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1360 z późn. zm.).

²⁶ M. Dobrzycka, Krajowy Rejestr Zadłużonych zacznie funkcjonować od 1.12.2020, Legalis (dostęp: 22.06.2019).

Powyższy przepis stanowi, iż: „Jeżeli upadłość ogłoszono w wyniku rozpoznania wniosku o ogłoszenie upadłości złożonego nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia postępowania restrukturyzacyjnego albo uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania restrukturyzacyjnego, przez dzień złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, o którym mowa w art. 127–130, rozumie się dzień złożenia wniosku restrukturyzacyjnego”. Przepis ten obowiązuje od 11 lutego 2019 r. – zgodnie z art. 36 pkt 2., położył on kres nieuczciwym działaniom dłużników. Ma on na celu przede wszystkim zapobiec pokrzywdzeniu wierzycieli dłużnika. Ideą ustawodawcy jest założenie, że postępowanie restrukturyzacyjne nie może pogarszać i tak trudnej sytuacji wierzyciela. Przepis ten wydaje się jednak kontrowersyjny z uwagi na retroaktywny charakter, bowiem zgodnie z brzmieniem art. 29 ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych: „1. Przepis art. 131a ustawy zmienianej w art. 19 stosuje się również w sprawach, w których upadłość została ogłoszona na skutek wniosku, który wpłynął przed dniem wejścia w życie tego przepisu. 2. Przepis art. 131a ustawy zmienianej w art. 19 stosuje się również do zdarzeń prawnych, które miały miejsce przed dniem wejścia w życie tego przepisu” i łamie zasadę nieretroaktywności prawa – *lex retro non agit*²⁷.

Zmiany dotyczyć będą również czynności syndyka, który będzie musiał sporządzić nie tylko opis czynności w danym okresie sprawozdawczym, ale również szczegółowy raport. Zobligowany on będzie do sporządzenia raportu ze zmian w stanie i składzie masy upadłościowej, a także przychodów i wydatków upadłego. Istotną zmianą jest również przeniesienie ciężaru kontroli sprawozdań na uczestników postępowania, z syndyka na wierzyciela i upadłego²⁸.

²⁷ B. Sierakowski, A. Witowska, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Zadłużonych – wybrane zmiany w Prawie upadłościowym 27.03.2019 r.*, Legalis (dostęp: 22.06.2019).

²⁸ *Ibidem*.

3. Konkluzja

Stworzenie Krajowego Rejestru Zadłużonych było długo wyczekiwanym rozwiązaniem w obliczu dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości prawno-gospodarczej. Wprowadzenie jednolitej bazy teleinformatycznej okazało się koniecznością z uwagi na fakt, że do lamusa odchodzi forma papierowa, a zastępują ją nowoczesne kanały wymiany informacji.

Wprowadzanie i przetwarzanie danych w bazie pozwoli na bezpieczniejszy obrót gospodarczy, szybką i rzetelną wymianę informacji. Szczególnie sądy skorzystają na tej zmianie, zapewne usprawni ona pracę urzędnikom oraz ułatwi podejmowanie decyzji sądom. Każdy nierzetelny kontrahent znajdzie swe niechlubne miejsce w rejestrze, zatem należy przyjąć, iż spowoduje to obniżenie wskaźnika przestępczości, nadużyć, dodatkowo dojdzie również presja społeczna, bowiem dane będą jawne. Krajowy Rejestr Zadłużonych będzie prowadzony w systemie teleinformatycznym przez Ministra Sprawiedliwości²⁹. Dane dotyczące zagadania restrukturyzacji i upadłości będą dostępne przez 10 lat od prawomocnego postanowienia lub umorzenia, chyba że ustawa stanowi inaczej. Ustawa wejdzie w życie z dniem 1 grudnia 2020 r., za wyjątkiem niektórych przepisów.

---

²⁹ <https://www.prawo.pl/prawo/krajowy-rejestr-zadluzonych-ustawa-podpisana-przez-prezydenta,347721.html> (dostęp: 22.06.2019).

STRESZCZENIE Wybór formy złożenia wniosku, termin do podjęcia czynności, uzyskiwanie informacji i pouczenie uczestników przez komornika. Komentarz do art. 760, 761 i 763¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych

W opracowaniu omówiono zmiany wprowadzone z dniem 1 stycznia 2019 r. przez ustawę o komornikach sądowych do trzech przepisów Kodeksu postępowania cywilnego – art. 760, 761 i 763¹ k.p.c. Omówiono w nim zatem zagadnienia wyboru formy złożenia wniosku do komornika i termin do podjęcia czynności przez komornika, których dotyczy art. 760 k.p.c. Następnie omówiono kwestie uzyskiwania przez komornika informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji w świetle zmienionego art. 761 k.p.c. Za zakończenie zaś została omówiona problematyka pouczenia uczestników postępowania przez komornika, nakazanego mocą art. 763¹ k.p.c.

Słowa kluczowe: *forma złożenia wniosku do komornika, termin podjęcia przez komornika czynności niezbędnych, uzyskiwanie przez komornika informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji, pouczenie uczestników postępowania przez komornika sądowego*

SUMMARY Selection of the Form of Submitting an Application, Time Limit for Taking Action, Obtaining Information and Instructions From the Participants by Bailiff. Commentary to Articles 760, 761 and 763¹ of the Code of Civil Procedure as Amended by the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs

The study discusses the changes introduced on 1st of January 2019 on bailiffs to three provisions of the Code of Civil Procedure – Articles 760, 761 and 763¹. Therefore, it discusses the issues related to the choice of the form of submitting an application to a bailiff and the time limit for the bailiff to undertake the activities referred to in Article 760 of the Code of Civil Procedure. Next, the issues of obtaining by a bailiff information necessary to conduct enforcement proceedings in the

light of the amended Article 761 of the Code of Civil Procedure were discussed. Finally, the issue of instructions given to the participants by a bailiff ordered under Article 763¹ of the Code of Civil Procedure was discussed.

Keywords: *form of submitting an application to a bailiff, time limit for the bailiff to undertake necessary actions, obtaining information necessary to conduct the enforcement proceedings by bailiff, instructing the participants in the proceedings by a bailiff*

Wybór formy złożenia wniosku, termin do podjęcia czynności, uzyskiwanie informacji i pouczenie uczestników przez komornika.

Komentarz do art. 760, 761 i 763¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych

Wprowadzenie

I. Odesłanie. Uwagi ogólne na temat modyfikacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego¹ przez art. 261 u.k.s.² oraz uwagi do przepisów wprowadzających te przepisy (art. 298 u.k.s.) zostały zamieszczone

---

¹ Ustawa z 17 listopada 1964 r. (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1360 ze zm.); dalej: k.p.c.

² Ustawa z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. poz. 771 ze zm.).

w komentarzu do art. 346 i 759 k.p.c. opublikowanym w poprzednim numerze „Przeglądu Prawa Egzekucyjnego”³.

Niniejsze opracowanie stanowi w pewnym sensie kontynuację opracowania wskazanego wyżej, a zatem powołując komentowane przepisy autor nie przytacza już początkowej części art. 261 u.k.s., a jedynie poszczególne punkty tego artykułu zawierające treść zmodyfikowanych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, nie przytacza również uwag ogólnych na temat przepisów wprowadzających komentowane przepisy, a zatem na temat art. 298 u.k.s.

3) w art. 760:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się, według wyboru składającego, na piśmie albo ustnie do protokołu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.”,

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Komornik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, podejmuje niezbędne czynności.”;

I. Uwagi wspólne

1. **Zakres zmian art. 760 k.p.c.** Mocą art. 261 pkt 3 u.k.s. w art. 760 k.p.c. zmieniono § 1 oraz dodano § 1¹. Pozostał zaś bez zmian § 2 tego artykułu.

2. **Czasowy zakres zastosowania.** Zmieniony § 1 oraz dodany § 1¹ w art. 760 k.p.c. mają zastosowanie od dnia ich wejścia w życie (1 stycznia

³ I. Kunicki, *Uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności i nadzór judykacyjny nad komornikiem sądowym. Komentarz do art. 346 i 759 Kodeksu postępowania cywilnego zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019, nr 6, s. 48–70.

2019 r. – art. 306 *in principio* u.k.s.), także do postępowań niezakończonych przed tym dniem (art. 298 ust. 1 u.k.s.). Przepisy te mają zastosowanie, jeżeli wniosek lub oświadczenie w postępowaniu egzekucyjnym (w tym także np. w postępowaniu klauzulowym, postępowaniu ze skargi na czynności komornika⁴) złożono w dniu 1 stycznia 2019 r. albo w dniach następnych, z uwzględnieniem treści art. 165 § 2–4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

II. Uwagi do zmienionego art. 760 § 1 k.p.c.

3. **Zakres zmiany § 1.** Zmiana art. 760 § 1 k.p.c. polega na dodaniu w zdaniu 1 słów „według wyboru składającego” i „chyba że przepis szczególny stanowi inaczej”. Zdanie drugie tego paragrafu pozostawiono bez zmiany.

4. **Istota (zbędność) zmiany.** Wskazane wyżej zmiany art. 760 § 1 zd. 1 k.p.c. są zbędne. Po pierwsze bowiem, jeżeli w dotychczasowym brzmieniu art. 760 § 1 k.p.c. nie określono kto dokonuje wyboru formy złożenia wniosku lub oświadczenia, to wybór formy należał do podmiotów dokonujących tych czynności⁵. W konsekwencji w dotychczasowym stanie prawnym (obowiązującym do dnia 31 grudnia 2018 r.) wyboru formy wniosku lub oświadczenia również dokonywał składający wniosek lub oświadczenie, mimo braku w komentowanym przepisie słów: „według wyboru składającego”⁶. Składający nie tylko mógł, ale *de facto* powinien dokonać wyboru formy, w przeciwnym razie nie mógł złożyć wniosku lub oświadczenia (dokonać czynności).

Podobnie zbędne są słowa „chyba że przepis szczególny stanowi inaczej”. Przepis szczególny zawsze może wyłączyć zastosowanie uregulowania

⁴ Dla samej skargi na czynności komornika przepis art. 767 § 3 k.p.c. zastrzega formę pisemną. Nie ma jednak takiego zastrzeżenia dla dalszych wniosków i oświadczeń w postępowaniu z tej skargi.

⁵ Tak też K. Gołaszewski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. R. Reiwera, Warszawa 2019, s. 760.

⁶ Podobnie K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 760.

ogólnego na zasadzie *lex specialis derogat legi generali* (ewentualnie *lex posterior generali non derogat legi priori speciali*) i nie potrzebuje dla swojego obowiązywania tego rodzaju upoważnienia ustawowego. W konsekwencji także zmiana art. 760 § 1 zd. 1 k.p.c. w zakresie tego sformułowania niczego nie reguluje, nie ma treści normatywnej.

Mimo zatem dodania w art. 760 § 1 k.p.c. wymienionych wzmianek, stan prawny nie uległ zmianie po wejściu w życie zmienionego przepisu.

W literaturze przedmiotu przyjęto, iż „znowelizowany przepis akcentuje, że wybór formy złożenia oświadczenia ustnie lub na piśmie należy do składającego”⁷. Należy zatem dodać, że funkcją przepisów prawa nie jest akcentowanie czegokolwiek, lecz regulowanie zakazów, nakazów albo zezwoleń. W dotychczasowej treści art. 760 § 1 k.p.c. było zaś dostatecznie jasno uregulowane zezwolenie dla wnioskodawcy albo składającego oświadczenie, aby dokonał wyboru formy wniosku albo oświadczenia.

5. Wyjaśnienia w trybie art. 761 § 1 k.p.c. Należy jeszcze zaznaczyć, że art. 760 § 1 k.p.c. dotyczy (i dotyczył w dotychczasowym stanie prawnym) także wyboru formy wyjaśnień składanych na żądanie organu egzekucyjnego w trybie art. 761 § 1 k.p.c.⁸ Pojęcie wyjaśnień z art. 761 § 1 k.p.c. mieści się bowiem w pojęciu oświadczeń użytym w art. 760 § 1 k.p.c., ponieważ wyjaśnienia są to oświadczenia wiedzy.

6. Forma pisemna. Forma pisemna jest wymagana np. dla skargi na czynności komornika (art. 767 § 3 k.p.c.) i wniosku o wyłączenie komornika (art. 763² § 1 k.p.c.).

Zbędnie powtórzono natomiast w art. 801¹ § 1 k.p.c. możliwość wyboru przez dłużnika pisemnej albo ustnej formy złożenia wykazu majątku komornikowi, a zatem oświadczenia o stanie majątkowym. Do wyboru formy złożenia tego oświadczenia ma bowiem pełne zastosowanie art. 760 § 1 k.p.c.

⁷ K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 760.

⁸ Podobnie, jak się wydaje K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 760.

III. Uwagi do art. 760 § 1¹ k.p.c.

7. **Istota uregulowania.** Mocą § 1¹ dodanego do art. 760 k.p.c. został określony komornikowi termin do podjęcia niezbędnych czynności po otrzymaniu wniosku uczestnika postępowania.

8. **Ogólna wadliwość regulacji.** W dodanym przepisie art. 760 § 1¹ k.p.c. zamieszczono w istocie dwa terminy do podjęcia czynności przez komornika („niezwłocznie” i „nie później niż 7 dni”). Takie skonstruowanie przepisu prowadzi do jego wewnętrznej sprzeczności. Wprowadzenie terminu siedmiodniowego ma sens tylko wówczas, gdy przyjmiemy, że komornik nie musi działać niezwłocznie. Zwłoka bowiem to zawinione opóźnienie. Jeżeli zatem komornik powinien działać niezwłocznie to znaczy, że powinien działać od razu (bez odstępu czasowego), gdy jest to możliwe, nie zaś w ciągu 7 dni od złożenia wniosku. Jeżeli natomiast komornik powinien podjąć działanie w ciągu 7 dni, to niekoniecznie niezwłocznie. Realizacja jednej z tych dyspozycji przepisu czyni drugą bezprzedmiotową. Jeżeli bowiem komornik powinien podjąć czynność niezwłocznie, to rozmyślne i celowe odczekanie 7 dni od momentu złożenia wniosku stanowi już zwłokę.

Nie da się także przyjąć, że drugi termin jest potrzebny, gdy komornik nie może podjąć czynności niezwłocznie. Jeżeli bowiem nie może podjąć czynności, to w ogóle nie jest w zwłoce, gdyż jego opóźnienie jest niezawinione. Jeżeli zatem przeszkoda do działania ustanie np. po upływie miesiąca od złożenia wniosku i komornik od razu po ustaniu przeszkody podejmie czynność, to będzie działał niezwłocznie.

Nie można również przyjąć, że pojęcia „niezwłocznie” i „w terminie 7 dni” to synonimy – w takim wypadku bowiem tym bardziej wystarczyłoby zamieścić w przepisie tylko jedno z nich. Uregulowanie zaś dwóch różnych terminów do podjęcia czynności powoduje, że nie wiadomo, w którym z tych terminów komornik powinien podjąć daną czynność. Niewątpliwie jednak, jeżeli będzie działał niezwłocznie, to w żaden sposób nie naruszy komentowanego przepisu. Jeżeli zaś odczeka 7 dni od

złożenia wniosku, to może naruszyć nakaz działania niezwłocznego, gdy mógł podjąć czynność wcześniej.

9. Wadliwość wzmianki o niezwłoczności działania komornika.

Dodany do art. 760 k.p.c. przepis § 1⁹ jest wadliwy także z innych względów. Dodanie tego przepisu sugeruje bowiem, że w wypadkach, gdy nie ma podobnego uregulowania komornik może działać ze zwłoką (zawinionym opóźnieniem). Jak już bowiem zaznaczono, działanie niezwłocznie to działanie bez zwłoki, zwłoka zaś to zawinione opóźnienie. Jednakże z istoty działania organów postępowania cywilnego (ogólne założenia sprawności postępowania) wynika, że żaden organ tego postępowania (np. sąd, komornik) nie może podejmować czynności z zawinionym przez niego opóźnieniem. Wprowadzenie zatem do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego tego rodzaju uregulowania burzy te założenia ogólne, sugerując, że w wypadkach nieuregulowanych obowiązuje zasada odwrotna. Wprowadzenie do art. 760 § 1⁹ k.p.c. wzmianki o niezwłocznym podejmowaniu określonych czynności sugeruje więc, iż ustawodawca przyjął, że zasadą w postępowaniu egzekucyjnym (a nawet w całym postępowaniu cywilnym) jest podejmowanie przez organ czynności ze zwłoką. Tylko bowiem w takim wypadku przepis byłby potrzebny.

Jeżeli przyjmiemy, że zasada niezwłocznego działania organów postępowania cywilnego nie wynika z istoty działania tych organów, to trzeba w każdym przepisie regulującym czynności każdego organu postępowania cywilnego albo w sposób ogólny (np. w tytule wstępnym – art. 1–14 k.p.c.) dodać wzmiankę o niezwłocznym działaniu organów. Tego zaś nie uczyniono nawet w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego zmodyfikowanych przez art. 261 u.k.s.

10. Charakter prawny terminu. Siedmiodniowy termin do dokonania czynności przez komornika jest terminem instrukcyjnym⁹. Oznacza to, że przekroczenie tego terminu nie powoduje bezskuteczności

⁹ Tak też K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 760.

podjętej czynności. Przekroczenie terminu instrukcyjnego nie wywołuje bowiem negatywnych skutków proceduralnych. W szczególności czynność podjęta po jego upływie jest w pełni skuteczna. Jednakże przekroczenie terminu instrukcyjnego jest działaniem bezprawnym, tak samo jak naruszenie każdego innego przepisu prawa. W konsekwencji, jeżeli dany podmiot poniesie szkodę w następstwie przekroczenia tego terminu, to jest już spełniona jedna z przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, a mianowicie bezprawność działania organu¹⁰.

11. Data otrzymania wniosku. Jeżeli wniosek zostanie wniesiony osobiście do kancelarii komorniczej, to datą jego otrzymania przez komornika jest data wniesienia go do kancelarii. Natomiast oddanie pisma procesowego (w tym wniosku) w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do komornika (por. art. 165 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). To samo dotyczy złożenia pisma przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji zakładu karnego oraz przez członka załogi polskiego statku morskiego u kapitana statku (por. art. 165 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Ponadto wprowadzenie pisma do systemu teleinformatycznego jest równoznaczne z wniesieniem pisma do komornika (por. art. 165 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.)¹¹.

12. Charakter i zakres podejmowanych czynności. Z przepisu art. 760 § 1¹ k.p.c. nie wynika jasno, czy ma on zastosowanie tylko do czynności będącej bezpośrednim następstwem złożonego wniosku,

¹⁰ Por. także uwagi na temat charakteru prawnego terminu instrukcyjnego I. Kunicki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. I Art. 1–366, pod red. A. Marciniaka, K. Piaseckiego, Warszawa 2016, s. 1556; tenże, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 64 i 144–145.

¹¹ Natomiast K. Gołaszewski, pomija treść art. 165 § 2–4 k.p.c., pisząc tylko, że „datą otrzymania wniosku będzie data wpływu lub złożenia pisma do kancelarii” (*op. cit.*, s. 760). Należy zatem zaznaczyć, że nie ma żadnej podstawy prawnej do wyłączenia zastosowania tych przepisów w postępowaniu egzekucyjnym.

czy także do każdej innej czynności komornika w postępowaniu. Należy więc uznać, że chodzi o czynność będącą skutkiem wniosku¹², a zatem np. o wezwanie do usunięcia braków formalnych wniosku, wezwanie do uiszczenia zaliczki na poczet wydatków (art. 7 u.k.k.¹³) albo o czynność, której dokonania wnioskodawca żąda.

Należy przy tym uznać, że chodzi o czynność skierowaną przez komornika „na zewnątrz”, a zatem do uczestników postępowania albo osób trzecich (np. wymienionych w art. 761 § 1¹ k.p.c.). Nie wystarczy zaś dokonanie czynności o charakterze administracyjnym „wewnętrznym”, np. wpisanie sprawy do repertorium.

W ciągu 7 dni powinny być podjęte wszystkie niezbędne czynności, których dokonanie zostało wywołane wnioskiem, nie wystarczy zaś dokonanie jednej spośród takich czynności.

13. Skutki złożenia oświadczenia. Z komentowanego przepisu art. 760 § 1¹ k.p.c. nie wynika obowiązek niezwłocznego podjęcia przez komornika czynności w razie otrzymania oświadczenia, nawet gdy z oświadczenia tego wynika obowiązek działania przez komornika. Jak już jednak zaznaczono, przepis art. 760 § 1¹ k.p.c. jest w całości zbędny, gdyż obowiązek niezwłocznego działania (podejmowania czynności) przez organy postępowania cywilnego wynika z ogólnych założeń sprawności tego postępowania. Mimo zatem, że art. 760 § 1¹ k.p.c. dotyczy wprost tylko czynności komornika na skutek otrzymania wniosku, komornik powinien także niezwłocznie podjąć czynności po otrzymaniu oświadczenia, tak samo jak po otrzymaniu wniosku.

Różnica może jednak polegać na tym, że jeżeli przyjmiemy, iż po złożeniu wniosku komornik nie musi działać niezwłocznie, lecz w terminie 7 dni, to po otrzymaniu oświadczenia nie ma przepisu przewidującego takie odroczenie w czasie podjęcia działań.

¹² Por. także K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 760.

¹³ Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. poz. 770 ze zm.).

4) w art. 761:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Organ egzekucyjny może żądać od uczestników postępowania złożenia wyjaśnień.”,

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Organ egzekucyjny może żądać od:

- 1) organów administracji publicznej,
- 2) podmiotów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej,
- 3) organów podatkowych,
- 4) organów rentowych,
- 5) banków,
- 6) spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych,
- 7) zakładów ubezpieczeń lub zakładów reasekuracji,
- 8) podmiotów prowadzących rachunki papierów wartościowych, wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2017 r., poz. 1768 z późn. zm.),
- 9) spółdzielni mieszkaniowych,
- 10) wspólnot mieszkaniowych,
- 11) innych podmiotów zarządzających lokalami,
- 12) biur informacji gospodarczej,
- 13) innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu – informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania.”,

c) po § 2 dodaje się § 2¹ i 2² w brzmieniu:

„§ 2¹. Informacji, o których mowa w § 1¹, udziela się w oparciu o dane przekazane przez organ egzekucyjny, w terminie przez niego wyznaczonym, o ile przepisy szczególne nie przewidują innego terminu.

§ 2². Jeżeli pozyskanie informacji, o których mowa w § 1¹, jest możliwe za pośrednictwem systemów teleinformatycznych

funkcjonujących na podstawie przepisów odrębnych, komornik korzysta z tych systemów z wyłączeniem innych form komunikacji – na zasadach określonych w tych przepisach.”

I. Uwagi wspólne

1. Zakres zmian art. 761 k.p.c. Mocą art. 261 pkt 4 u.k.s. zmieniono w art. 761 k.p.c. przepis § 1 oraz dodano § 1¹, 2¹ i 2². Pozostały zaś bez zmian § 2 i 3 tego artykułu.

2. Czasowy zakres zastosowania. Wskazane wyżej przepisy mają zastosowanie od dnia wejścia ich w życie (tj. 1 stycznia 2019 r. – art. 306 *in principio* u.k.s.), także do postępowań niezakończonych przed tym dniem (art. 298 ust. 1 u.k.s.).

Przepis art. 761 § 1 k.p.c. w nowym brzmieniu oraz dodane § 1¹ i 2² tego artykułu mają zastosowanie, jeżeli organ egzekucyjny wystosował żądanie złożenia wyjaśnień albo udzielenia informacji w dniu 1 stycznia 2019 r. albo po tym dniu. Natomiast przepis § 2¹ ma zastosowanie, jeżeli podmiot wymieniony w § 1¹ udziela komornikowi informacji w dniu 1 stycznia 2019 r. albo po tym dniu, nie ma zaś znaczenia, kiedy wpłynęło do niego żądanie udzielenia informacji.

3. Pojęcie organu egzekucyjnego. Złożenia wyjaśnień (§ 1) albo udzielenia informacji (§ 2) może żądać organ egzekucyjny. Organem egzekucyjnym jest nie tylko komornik sądowy, lecz także sąd rejonowy przy egzekucji świadczeń pieniężnych (art. 1064¹–1064²³ k.p.c.) albo niepieniężnych (art. 1049–1059 k.p.c.)¹⁴.

4. Usunięcie podwójnego uregulowania. Z uznaniem należy powitać usunięcie podwójnego uregulowania kwestii uzyskiwania przez komornika informacji w przepisach różnych ustaw, tj. w art. 761 § 1 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e.¹⁵ Ostatnio wskazany przepis nie ma odpowiednika w przepisach u.k.s.

¹⁴ Por. także K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 760.

¹⁵ Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 ze zm.). Utraciła moc z dniem 1 stycznia 2019 r. (art. 305 u.k.s.).

5. Rozszerzenie zastosowania art. 761 k.p.c. Zgodnie z art. 298 ust. 3 u.k.s. przepis art. 761 ustawy zmienianej w art. 261, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się również do postępowań w przedmiocie zabezpieczenia spadku i sporządzenia spisu inwentarza, w tym postępowań mających na celu wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku i sporządzeniu spisu inwentarza, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 539).

Przepis art. 298 ust. 3 u.k.s. rozszerza zatem zastosowanie art. 761 k.p.c. na postępowania w przedmiocie zabezpieczenia spadku i sporządzenia spisu inwentarza wszczęte przed dniem 18 października 2015 r. Przepis art. 761 k.p.c. ma zastosowanie w tych postępowaniach z mocy art. 638² § 4 k.p.c., jednakże tylko wszczętych w dniu 18 października 2015 r. albo w dniach następnych¹⁶. W postępowaniach w przedmiocie zabezpieczenia spadku i sporządzenia spisu inwentarza wszczętych wcześniej komornik mógł żądać udzielenia wyjaśnień albo informacji na podstawie art. 2 ust. 5 u.k.s.e., który, jak zaznaczono w tezie 4, został uchylony z dniem 1 stycznia 2019 r. Wystąpiła zatem potrzeba rozciągnięcia zastosowania art. 761 k.p.c. na tego rodzaju postępowania wszczęte przed dniem 18 października 2015 r.¹⁷

6. Inicjatywa zastosowania. Organ egzekucyjny może zastosować przepisy art. 761 § 1 i 1¹ k.p.c. z urzędu. Ich zastosowanie nie jest jednak obligatoryjne (por. słowo „może” użyte w obydwu tych przepisach). O ich zastosowaniu decyduje celowość tego zastosowania.

Dopuszczalność zastosowania tych przepisów nie zależy także od złożenia przez wierzyciela wniosku o poszukiwanie majątku dłużnika¹⁸.

7. Odpowiedzialność odszkodowawcza. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu zaniechanie przez komornika wykorzystania przyznanych mu uprawnień w celu zweryfikowania posiadanych informacji

¹⁶ Por. art. 7 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 539).

¹⁷ Tak też K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 765.

¹⁸ Podobnie K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 263.

o określonych przedmiotach majątkowych może zostać zakwalifikowane jako działanie niezgodne z prawem, prowadzące do odpowiedzialności odszkodowawczej komornika¹⁹. W związku z tezą poprzednią należy jednak dodać, że zaniechanie żądania informacji wywołuje odpowiedzialność odszkodowawczą organu egzekucyjnego, jeżeli żądanie informacji było celowe.

Pozyskiwanie informacji z naruszeniem zasad określonych w przepisach, w szczególności z przekroczeniem granic niezbędności dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania, może stanowić podstawę odpowiedzialności organu egzekucyjnego za działanie bezprawne²⁰.

II. Uwagi do zmienionego art. 761 § 1 k.p.c.

8. **Istota zmiany § 1.** Problematyka zawarta obecnie w § 1 i 1¹ była dotychczas uregulowana w art. 761 § 1 k.p.c. Podział tej materii na dwa paragrafy porządkuje ją²¹ i czyni regulację bardziej przejrzystą. Przepis § 1 po zmianie nie zawiera nowej treści normatywnej, reguluje to samo co było już uregulowane w dotychczasowym art. 761 § 1 *in principio* k.p.c.

9. **Cel wyjaśnień.** Mimo braku w art. 761 § 1 k.p.c. uregulowania podobnego do zawartego w końcowej części § 1¹ („jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania”), należy przyjąć, że organ egzekucyjny może żądać tylko wyjaśnień niezbędnych do wyegzekwowania od dłużnika świadczenia należnego wierzycielowi (por. niżej tezę 16).

III. Uwagi do art. 761 § 1¹ k.p.c.

10. **Istota zmiany § 1¹.** Dodany przepis § 1¹ również w dużej części powiela treść dotychczasowego art. 761 § 1 k.p.c. (por. wyżej tezę 8).

¹⁹ Wyrok SA w Poznaniu z dnia 11 sierpnia 2017 r., I ACa 1568/16, Legalis. Tak też K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 764.

²⁰ Por. także K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 762.

²¹ Tak też K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 760.

11. Zbędność wyliczenia podmiotów. W dodanym art. 761 § 1¹ k.p.c. zbędne jest szczegółowe wyliczenie podmiotów (punkty 1–12), od których organ egzekucyjny może żądać informacji, ponieważ treść punktu 13 tego paragrafu oznacza, że organ egzekucyjny może żądać tych informacji od każdego podmiotu prawa. Wystarczy zatem pozostawić tylko pkt 13 tego paragrafu, usuwając z jego treści słowo „innych”.

12. Związananie żądaniem. Podmioty, do których organ egzekucyjny wystosował żądanie udzielenia informacji, co do zasady, nie są uprawnione do badania, czy żądane informacje są niezbędne do prawidłowego prowadzenia postępowania, w szczególności, czy wierzyciel we wniosku egzekucyjnym wskazał taki sposób egzekucji, który wymaga uzyskania tych informacji, czy inne żądane przez wierzyciela sposoby egzekucji wystarczają do jego zaspokojenia, a także, czy wierzyciel zlecił komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika na podstawie art. 801² k.p.c.²²

13. Zakres przedmiotowy żądanych informacji. Organ egzekucyjny może żądać informacji: 1) dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub 2) umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz 3) danych adresowych.

Ze względu na użyte spójniki, organ egzekucyjny może żądać w jednym postępowaniu wszystkich tych trzech rodzajów informacji.

Ze względu na ścisłe określenie rodzajów żądanej informacji w końcowej części art. 761 § 1¹ k.p.c., wyłączono np. możliwość żądania przez komornika od Ministra Sprawiedliwości informacji na temat prawa obcego i obcej praktyki sądowej. Należy bowiem podzielić pogląd, że przed dniem 1 stycznia 2019 r. przepis art. 761 § 1 k.p.c. dawał komornikowi taką możliwość²³. Natomiast przed dniem 12 sierpnia 2017 r.,

²² Por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 13 stycznia 2017 r., III CSK 53/16, Legalis; W. Zręda, *Ujawnienie komornikowi tajemnicy bankowej. Glosa do wyroku SN z 13 stycznia 2017 r., III CSK 53/16*, MoPrBank 2018, nr 12, s. 32 i n.; K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 762.

²³ Por. M. Kostwiński, *Prawo obce w postępowaniu egzekucyjnym – wybrane zagadnienia*, PPE 2016, nr 7, s. 54; S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019, s. 763.

tj. przed przeniesieniem treści art. 1143 k.p.c. do art. 51a u.s.p.²⁴ (por. art. 2 pkt 2 i art. 1 pkt 21 ustawy z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw²⁵), komornik mógł żądać informacji o treści prawa obcego i obcej praktyce sądowej od Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 1143 § 1 zd. 2 k.p.c.²⁶

14. Informacje dotyczące stanu majątkowego dłużnika i informacje umożliwiające identyfikację składników majątku dłużnika. Tych dwóch rodzajów informacji nie da się w zasadzie od siebie oddzielić. Informacje te obejmują zatem przede wszystkim, czy dłużnik posiada określony składnik majątku, a zatem np. określoną wierzytelność, określoną rzecz ruchomą (np. rzecz rejestrowaną). Nie chodzi zaś o informację w ogólności o stanie majątkowym dłużnika, gdyż informacja taka jest w zasadzie nieprzydatna dla wyegzekwowania świadczenia, a ponadto takiej informacji nie da się w zasadzie uzyskać, może tylko z wyjątkiem niektórych podopiecznych pomocy społecznej.

Do zakresu informacji, o których mowa, należy ustalenie, czy dłużnik jest właścicielem zajętej rzeczy, czy osobie trzeciej przysługuje w stosunku do zajętej rzeczy uprawnienie pozwalające na zgłoszenie żądania zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji²⁷.

15. Dane adresowe. Należy uznać, że dane te to nie tylko adres miejsca zamieszkania albo siedziby dłużnika, lecz także np. adres miejsca wykonywania działalności gospodarczej, prowadzenia przedsiębiorstwa, miejsca położenia ruchomości. Dane te organ egzekucyjny może uzyskać z każdego dostępnego źródła – np. z rejestru PESEL, CEIDG.

²⁴ Ustawa z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 52 ze zm.).

²⁵ Dz.U. poz. 1452.

²⁶ Por. I. Kunicki, *Ustalenie treści prawa obcego przez sądowe organy egzekucyjne* [w:] *Egzekucja sądowa w świetle przepisów z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2016, s. 58; podobnie: M. Kostwiński, który przyjmował zastosowanie art. 1143 § 1 k.p.c. w drodze analogii (*op. cit.*, s. 53).

²⁷ Por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 6 kwietnia 2006 r., IV CSK 6/06, MoP 2006, nr 9, s. 458. Tak też K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 763–764.

16. **Zmiana sformułowania.** W uzasadnieniu projektu u.k.s. nie wyjaśniono dlaczego w § 1¹ w stosunku do dotychczasowego art. 761 § 1 k.p.c. zostało zmienione sformułowanie „informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji” na sformułowanie „w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania”. Zmiana ta wydaje się błędna, ponieważ podstawowym celem postępowania egzekucyjnego jest wyegzekwowanie świadczenia. Organ egzekucyjny powinien zatem uzyskiwać informacje w tym celu²⁸. Samo zaś „zapewnienie prawidłowego toku postępowania” nie jest celem samym w sobie. Prawidłowy tok postępowania jest tylko środkiem do zgodnego z prawem wyegzekwowania świadczenia.

Ponadto o „toku postępowania” można mówić od chwili jego wszczęcia do zakończenia. Wierzyciel, składając wniosek egzekucyjny nie musi wskazywać sposobów egzekucji (por. art. 797 § 1 i art. 799 § 1 k.p.c.). Wówczas w postępowaniu wszczętym wnioskiem wierzyciela egzekucja toczy się według tych sposobów, które komornik może zastosować z urzędu²⁹. W tym też zakresie komornik może uzyskiwać informacje, o których mowa w art. 761 § 1¹ k.p.c. Odmiennie wygląda sytuacja z wszczęciem egzekucji z nieruchomości. Tego sposobu egzekucji komornik nie może zastosować z urzędu, lecz tylko na wyraźny wniosek wierzyciela (art. 799 § 1 k.p.c.). W konsekwencji, po zmianie wskazanego wyżej sformułowania, do chwili złożenia takiego wniosku komornik nie może uzyskiwać informacji, które mogłyby posłużyć wyłącznie do przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości³⁰.

²⁸ Podobnie K. Gołaszewski, *op. cit.*, s. 762.

²⁹ Podobnie K. Gołaszewski, jednakże autor ten przyjmuje, że „granice uprawnień komornika będą zmienne w zależności od konkretnych okoliczności faktycznych, w szczególności treści wniosku wierzyciela i wskazanych przez niego sposobów egzekucji, skuteczności zastosowanych sposobów egzekucji, postawy dłużnika, a w szczególności zakresu złożonych przez niego wyjaśnień” (*op. cit.*, s. 762). Należy zatem zaznaczyć, że wierzyciel może wskazać komornikowi sposób egzekucji świadczeń pieniężnych i wówczas zablokuje wybór sposobu egzekucji przez komornika. Poczynając od dnia 8 września 2016 r. wierzyciel nie musi jednak wskazywać żadnego sposobu egzekucji i wówczas wybór sposobu należy do komornika (por. I. Kunicki, *Wybór sposobu egzekucji i ustalenie majątku dłużnika w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego* (druk sejmowy nr 2678), PPE 2015, nr 5, s. 11–12).

³⁰ Podobnie K. Gołaszewski, zdaniem którego „uprawnienia przyznane komornikom w komentowanym przepisie nie mogą służyć gromadzeniu informacji, które nie

III. Uwagi do art. 761 § 2¹k.p.c.

18. **Istota § 2¹.** Przepis ten precyzuje zakres obowiązku informacyjnego oraz zezwala organowi egzekucyjnemu na wyznaczenie terminu do nadesłania informacji.

W zakresie terminu odpowiednikiem tego przepisu był art. 2 ust. 8 u.k.s.e., jednakże w tym przepisie przewidziany był siedmiodniowy termin ustawowy.

19. **Zakres obowiązku informacyjnego.** Organ egzekucyjny powinien sprecyzować w żądaniu zakres obowiązku informacyjnego zarówno podmiotowo, jak i przedmiotowo, a zatem precyzyjnie oznaczyć podmiot, na temat którego informacji żąda oraz rodzaj informacji. Podmiot wezwany do udzielenia informacji ma obowiązek ich udzielenia tylko stosownie do treści tych danych.

20. **Termin.** Termin wyznaczony przez organ egzekucyjny jest terminem sądowym, może zatem być zarówno przedłużony, jak i skrócony przez komornika na wniosek podmiotu, któremu został wyznaczony albo uczestnika postępowania egzekucyjnego (art. 166 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Termin ten podlega także przywróceniu w razie jego przekroczenia (art. 168 i n. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). W myśl zasad ogólnych należy przyjąć, że termin ten nie może być krótszy niż 7 dni.

Za samo przekroczenie terminu nie przewidziano *expressis verbis* sankcji w art. 762 k.p.c. Należy jednak uznać, że przekroczenie terminu wyznaczonego przez komornika jest równoznaczne z odmową udzielenia informacji, o której mowa w art. 762 § 1 k.p.c.

IV. Uwagi do art. 761 § 2²k.p.c.

21. **Istota § 2².** Jeżeli dane można pozyskać za pośrednictwem systemu teleinformacyjnego, przepis 2² wyłącza dopuszczalność

---

są konieczne na określonym etapie postępowania, przy uwzględnieniu wszystkich istniejących okoliczności” (*op. cit.*, s. 762–763).

wystąpienia przez komornika o pozyskanie informacji w inny sposób (np. listownie).

22. **Zakres zastosowania.** Przepis art. 761 § 2² k.p.c., w przeciwieństwie do pozostałych paragrafów tego artykułu ma zastosowanie tylko do komornika, nie dotyczy zaś innych organów egzekucyjnych (por. też 3).

5) po art. 763 dodaje się art. 763¹–763³ w brzmieniu:

„Art. 763¹. Komornik poucza strony i uczestników postępowania występujących w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o sposobie i terminie zaskarżenia czynności. Jeżeli osoby te nie są obecne, pouczenie następuje wraz z zawiadomieniem o dokonaniu czynności.

I. Uwagi ogólne

1. **Istota uregulowania.** Przepis art. 763¹ k.p.c. dodany mocą art. 261 pkt 5 u.k.s. nakłada na komornika obowiązek pouczenia uczestnika postępowania występującego bez profesjonalnego przedstawiciela o sposobie i terminie zaskarżenia czynności komornika.

2. **Czasowy zakres zastosowania.** Dodany przepis art. 763¹ k.p.c. ma zastosowanie od chwili wejścia w życie (1 stycznia 2019 r. – art. 306 *in principio* u.k.s.), także do postępowań niezakończonych przed dniem 1 stycznia 2019 r. (art. 298 ust. 1 u.k.s.). Przepis ten ma zastosowanie, jeżeli komornik dokonuje czynności w dniu 1 stycznia 2019 r. albo w dniach następnych.

3. **Wadliwość sformułowania.** Na początku dodanego art. 763¹ k.p.c. zostało użyte nieprawidłowe sformułowanie: „strony i uczestników”. Strona postępowania egzekucyjnego jest bowiem jednym z uczestników tego postępowania. Prawidłowe byłoby zatem sformułowanie „strony i innych uczestników” albo „uczestników”.

4. **Zakres podmiotowy obowiązku.** Obowiązek pouczenia z mocy art. 763¹ k.p.c. dotyczy tylko uczestników postępowania. Komornik nie

ma zatem obowiązku pouczenia osób trzecich, mimo że jego czynność jest skierowana do osoby trzeciej albo jej dotyczy i osoba ta może zaskarżyć tę czynność.

Obowiązek pouczenia nie dotyczy uczestników reprezentowanych przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, nie tylko działających jako pełnomocnik, lecz także jako przedstawiciel ustawowy.

Obowiązek pouczenia dotyczy zaś wypadku, gdy sam uczestnik postępowania jest adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, ale nie jest równocześnie reprezentowany przez taki podmiot.

5. Podmiot zobowiązany do pouczenia. Obowiązek pouczenia dotyczy tylko komornika sądowego. Nie dotyczy zatem innych organów postępowania egzekucyjnego.

Przez pojęcie komornika należy jednak rozumieć także zastępcę komornika i asesora komorniczego wykonującego czynności w postępowaniu egzekucyjnym.

6. Zakres przedmiotowy. Przepis art. 763¹ k.p.c. ma zastosowanie nie tylko w postępowaniu egzekucyjnym i w tych postępowaniach, do których przepisy o postępowaniu egzekucyjnym, a w szczególności art. 763¹ k.p.c. mają zastosowanie (por. np. art. 638² § 4 k.p.c.).

7. Czynności komornika. Należy uznać, że komornik ma obowiązek pouczenia uczestników o sposobie i terminie tylko czynności zaskarżalnych. Nie musi zatem pouczać, że dana czynność jest niezaskarżalna (por. art. 763³ § 2 zd. ostatnie, 767 § 1¹, art. 773¹ § 4 zd. ostatnie, art. 870 § 1 zd. ostatnie k.p.c.).

Prawie każda czynność komornika jest jednak zaskarżalna. W szczególności zaskarżalne są nie tylko orzeczenia komornika, lecz także czynności wykonawcze. Zaskarżeniu podlegają np. także doręczenia albo wezwania do złożenia wyjaśnień, informacji lub dokumentów.

Należy jeszcze dodać, że w świetle art. 763¹ k.p.c. komornik powinien pouczyć także o zaskarżeniu pouczenia, a następnie o zaskarżeniu tego drugiego pouczenia, i tak bez końca.

8. Forma pouczenia. Co do zasady, komornik dokonuje pouczenia ustnie, przy dokonywaniu danej czynności. Jeżeli jednak uczestnik postępowania jest nieobecny przy danej czynności, powinien być pouczone na piśmie wraz z zawiadomieniem o dokonaniu czynności dokonanym w trybie art. 763 § 1 k.p.c. W świetle komentowanego artykułu komornik powinien pouczyć na piśmie uczestnika nieobecnego przy czynności, choćby był o niej zawiadomiony.

9. Doręczenie formularza skargi. Należy zauważyć, że jeżeli komornik dokonuje czynności poza siedzibą kancelarii, powinien oprócz pouczenia doręczyć uczestnikowi postępowania, obecnemu przy czynności, formularz skargi, chyba że dana czynność podlega zaskarżeniu skargą w formie ustnej (art. 767 § 3² k.p.c.).

II. Ogólna ocena art. 763¹ k.p.c.

10. Zbędność pouczenia. Dodany art. 763¹ k.p.c., przewidujący pouczenie uczestników postępowania przez komornika o sposobie i terminie zaskarżenia każdej dokonanej przez niego czynności, jest zarówno zbędny, jak i szkodliwy. Przepis ten znacznie utrudni prowadzenie egzekucji, co wiąże się także z wadliwym (zbyt szerokim) uregulowaniem zaskarżalności czynności komornika w przepisach obowiązujących. Mianowicie, jak już zaznaczono, prawie każda czynność komornika polega na zaskarżeniu skargą na czynności komornika (por. teżę 7). W konsekwencji, dokonując prawie każdej czynności komornik będzie musiał informować o sposobie i terminie jej zaskarżenia. W wypadku sądu zaskarżalne są tylko orzeczenia (w tym nie wszystkie postanowienia) oraz pojedyncze zarządzenia przewodniczącego.

Ponieważ zaś prawie każda czynność komornika podlega zaskarżeniu skargą³¹, to dla uczestnika postępowania nie powstają problemy

³¹ Wyjątek stanowią tylko zarzuty przeciwko planowi podziału sporządzonemu przez komornika (art. 1027 § 2 k.p.c.).

z wyborem środka zaskarżenia. Ponadto wnoszenie skargi jest ciągle jeszcze w zasadzie odformalizowane, a w konsekwencji nie powstaje problem ze sposobem jej wniesienia.

Ponadto, doręczając postanowienie komornik powinien pouczyć adresata o jego zaskarżeniu z mocy art. 357 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.³² W konsekwencji, w dotychczasowym stanie prawnym, uczestnik postępowania, a nawet osoba trzecia, byli informowani o zaskarżaniu istotniejszych czynności komornika (postanowień).

11. Ogólna szkodliwość pouczenia. Pouczenie w formie pisemnej o zaskarżeniu praktycznie każdej czynności komornika jest także szkodliwe z punktu widzenia sprawności postępowania egzekucyjnego. Spowoduje bowiem znacznie większy nakład pracy i koszty związane choćby z wydrukowaniem i doręczeniem pouczeń, a zatem także konieczność zwiększenia zatrudnienia i powiększy koszty doręczania korespondencji.

Jeżeli dojdzie do zwiększonego zaskarżania czynności komornika, spowoduje to przedłużenie postępowania egzekucyjnego. Przy skarżeniu każdej czynności komornika można w zasadzie całkowicie zablokować postępowanie egzekucyjne. Dla komornika zaś oznaczać to będzie konieczność ustosunkowywania się do skargi (art. 767 § 5 k.p.c.) i przekazania do sądu akt egzekucyjnych, a zatem kolejne zwiększenie nakładu pracy komornika i jego kosztów, w tym wydatków (np. na korespondencję) obciążających uczestników postępowania.

12. Zwiększenie nakładów na wymiar sprawiedliwości. Zwiększenie liczby skarg na czynności komornika spowoduje także konieczność zwiększenia nakładów na wymiar sprawiedliwości, ponieważ opłata od skargi w wysokości 50 zł (art. 25 ust. 1 u.k.s.c.³³, zmieniony przez art. 50 pkt 1 lit. a u.k.k.) nie pokryje kosztów jej rozpoznania przez sąd, nawet gdy opłata ta zostanie uiszczona bez wezwania, a skarga oddalona na posiedzeniu

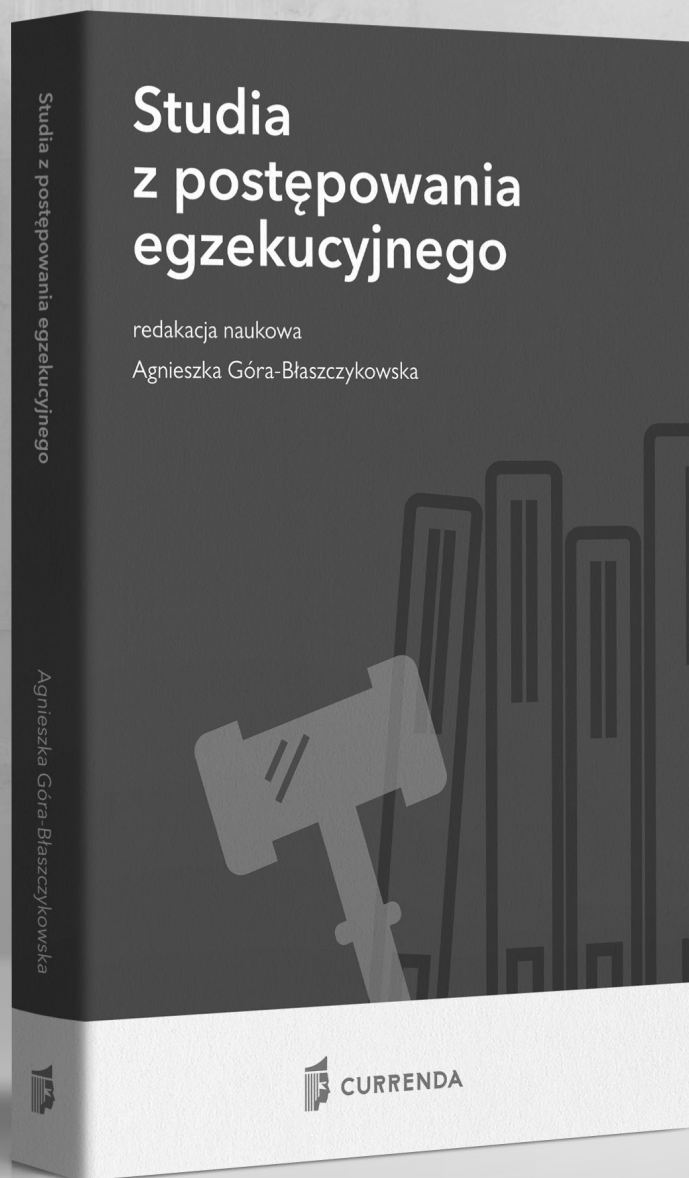
³² Należy uznać, że od dnia 1 stycznia 2019 r., od kiedy plan podziału podlega doręczeniu uczestnikom postępowania (por. zmienione art. 1027 § 1 i 2 k.p.c.) przepis art. 357 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. ma zastosowanie także do planu podziału.

³³ Ustawa z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 300 ze zm.).

niejawnym. Może to również wywołać znaczne zwiększenie liczby wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych (tj. opłaty od skargi i zażaleń) i wniosków o ustanowienie adwokata (radcy prawnego) z urzędu.

13. **Szkoda dla skarżącego.** Doręczenie pouczenia może także spowodować zaskarżanie przez uczestników czynności, które zostały dokonane prawidłowo albo są bez znaczenia dla toku postępowania (np. doręczenia pisma albo pouczenia). Tylko bowiem dlatego, że komornik doręczył pouczenie, uczestnik będzie czuł się zobowiązany do zaskarżenia danej czynności. Dla skarżącego uczestnika może to spowodować także konieczność zwrotu przeciwnikowi kosztów postępowania wywołanego przegraną sprawą ze skargi, a zatem przez zbędne pouczenie zostanie mu wyrządzona realna szkoda.

Studia z postępowania egzekucyjnego już w sprzedaży!

Maksymalnie
zwiększ
efektywność
swojej
kancelarii
komorniczej

Bądź na bieżąco
z aktualnymi
przepisami
dotyczącymi
postępowania
egzekucyjnego!

Nie zwlekaj i odwiedź
stronę Wydawnictwa Currenda

www.sklep.currenda.pl

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

NR 7/2019

WSPIERAMY PROFESJONALISTÓW

al. Niepodległości 703A
81-853 Sopot

tel.: +48 58 550 38 75
faks: +48 58 712 90 65
e-mail: marketing@currenda.pl
www.currenda.pl/przegląd
www.sklep.currenda.pl

Nakład PPE: 600 egz.

Cena: 69 zł